

De Klapperman

Het Goed Egdome

Bijdragen tot de geschiedenis van Woudenberg - november 1994

De periode van Oudmunster tot 1433

Ligging van het goed Egdome

Het goed Egdome ligt als een onregelmatige vierhoek van de Lunterse beek bij Lambalgen zuidwaarts in de richting van de Utrechtse Heuvelrug, tussen Lambalgen in het oosten en Davelaar in het westen. In de oudste stukken heet het Ecdam, later Eckdam, Eickdam, Eekdum, Egdome en Egdome: de uitgang "-dam" is blijkbaar de oorspronkelijke. Voor de herkomst van de naam moeten wij teruggaan tot de tijd dat de Gelderse Vallei een zijarm van de Rijn was. Tijdens hoog water liep waarschijnlijk een groot gedeelte van de Vallei onder water. Om het water en moerasland over te steken, zocht men natuurlijk de hoogste plaatsen. Bezien wij nu de hoogtekarte van de Gelderse Vallei, dan zien wij dat de gronden van Egdome hoger liggen dan de omgeving. Ze vormden dus een natuurlijke dam van de Utrechtse Heuvelrug naar een hoek in de Lunterse beek nabij de overtocht (doorwaadbare plaats of brug-balk) bij Lambalgen.

Het goed is in 1601 voor de toenmalige eigenaars officieel opgemeten: landmeter Jan Rutgersz van den Berch telde 117 1/2 morgen. Volgens de kadastrale metingen in ca. 1830 besloeg het goed 122 morgen of 104 hectare. Thans loopt de opgeheven spoorlijn Amersfoort-Kesteren er dwars overheen. De spoorlijn Utrecht-Arnhem snijdt Egdome nog juist in de uiterste zuidpunt.

Verkoopakte uit 1373

Het oudste bewaard gebleven document waar Egdome in vermeld wordt is een verkoopakte uit 1373¹. Het bestond al lang daarvoor. De ontwikkeling van deze streken is door Kroes² uitvoerig bestudeerd. Hij vermoedt dat Groot Egdome het eerst ontstaan is, mogelijk als afsplitsing van Davelaar, met het nog oudere Lambalgen als oostelijke begrenzing. Dat waren oorspronkelijk ontginningen op hoger gelegen delen van het terrein in de vorm van omheinde, onregelmatige kampen in het voor het overige nog

onontgonnen, vochtige bos. Veel later werden de zuidelijke broekvelden in stroken verkaveld: Egdome en (Groot) Davelaar kregen daarvan hun portie, maar Klein Davelaar ten noorden van Egdome niet. Waarschijnlijk was Klein Davelaar dus al afgesplitst voordat de hoevestroken werden verkaveld. In 1373 werd Egdome door twee kopers gezamenlijk gekocht. Vermoedelijk bestond de splitsing in "Groot Egdome" en "Egdome het Eerste" toen al, of werd door de kopers direct daarna gerealiseerd. De ontginningen hadden plaats vanuit Amerongen. In de oude documenten bleef de omschrijving: "in t Wout, in het kerspel van Amerongen" nog lang bewaard. De Heren van Abcoude, die op het kasteel Wijk bij Duurstede resideerden, hadden het hier voor het zeggen. Rond 1370 werd de lage rechtsmacht over dit gebied toegevoegd aan het gerecht van Woudenberg, dat Gijsbrecht van Abcoude in 1352 gekocht had. Men bleef nu spreken van het "oude gerecht van Woudenberg", in tegenstelling tot het "nieuwe gerecht" dat Ekris en de Wetering en omstreken omvatte. Egdome blijkt in 1373 nog een tijnsgoed van de Heer van Abcoude te zijn. Dat betekende dat jaarlijks tijn moest worden afgedragen aan de Heer. De tijn bedroeg slechts enkele stuivers, want die bedragen werden sinds de eerste vaststelling, nooit verhoogd.

Eigendomsoverdracht moest echter voor het tijnshof van de Heer plaats hebben, tegen de bijbehorende betaling. Zodoende had de Heer er ook nog iets aan. Voor de eigenaren was de officiële registratie van de overdracht uiteraard van groot belang. Helaas zijn de tijnregisters van Abcoude niet bewaard gebleven. Het bovengenoemde stuk uit 1373 is dan ook het origineel dat aan de nieuwe eigenaren werd meegegeven.

Charter uit het archief van Oudmunster

Het wordt tijd om de akte uit 1373 zelf nu eens te bekijken. Hij is bewaard in het

Rijksarchief Utrecht, als eerste van een reeks charters uit het archief van Oudmunster¹. De tekst luidt:

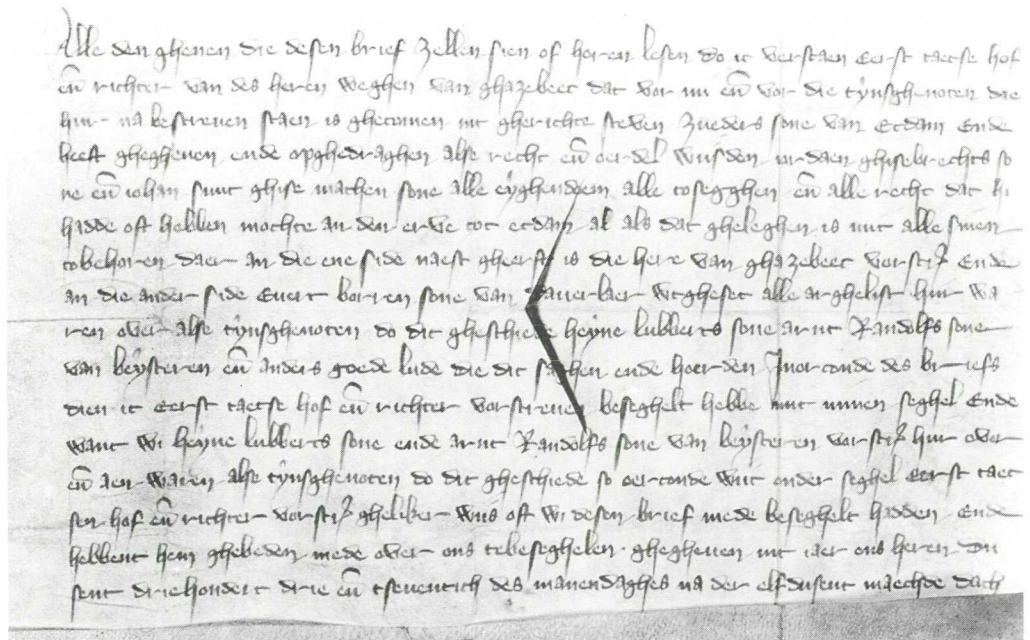
Alle den genen die desen brief zellen sien of horen lesen do ic verstaen Eerst Taets hof ende richter van des Heren weghe van Ghazebeec, dat vor mi ende vor tijnsgenomen die hierna bescreven staen is ghecomen int gherichte Steven Zuederssone van Eckdam ende heeft ghegheven ende opghedraghen also recht ende oerdel wiisden Jordaen Ghiselbrechtssone ende Johan Smit Ghise Mathensone, alle eyghendoem, alle toeseegghen ende alle recht dat hi hadde oft hebben mochte an dat erve tot Ecdam al als dat ghelegen is mit sinen toebehoren, daer aen die ene side naest gheerft is die Here van Ghazebeec vorscreven ende an die ander side Evert Borrensone van Davelaer uutgheset alle arghelist. (...) Ghegheven int jaer ons Heren dusent driehondert ende tseventich, des Manendaghes na der Elfdusent Maechde dach"

Eerst Taets was de toenmalige rechter van het tijnshof van de Heer Van Gaasbeek,

toen Sweder van Abcoude. Voor hem verscheen Steven zoon van Zueder (=Sweder of Assuerus) die het goed Ecdam overdroeg aan Jorden Gijsbrechtsz en Johan de Smit, zoon van Gijs(brecht) van der Mathe. De belendingen zijn de Heer van Gaasbeek zelf (met Lambalgen) en Evert Borre (met Davelaar). De datering is: de maandag na het feest van de Elfduizend Maagden (= Sint Ursula, 21 oktober).

Afdracht tiende deel van de oogst

In 1373 (en waarschijnlijk lang daarvoor) hadden de gebruikers van Egdom ook nog de verplichting om een tiende deel van de oogst af te dragen aan het Kapittel van de Sint Pieterskerk te Utrecht. In oude tijden zorgde dit recht voor het levensonderhoud van de Kapittelheren; nu werd het recht gewoonlijk elk jaar openbaar verpacht. Het Kapittel ontving dan de opbrengst in geld en de pachter moest het tiende deel van de oogst of een geldsbedrag daarvoor bij de gebruiker incasseren. In de rekeningen van St. Pieter³ is Egdam vanaf 1395 vermeld. In dat jaar waren de tienden van Ecdam gepacht door Godert Tymansz van Scadic. In

1400 pachtte een "Gerardus Zwederi" zowel de tienden van Egdom als van Groot Davelaar. Dat is dezelfde man die in 1426 huurder blijkt van Groot Egdom ("Gerijt Zwederssoen"). De huurder van een erf pachtte dus ook wel eens zelf de tienden op zijn land, maar omdat wij niet zeker weten wanneer dit het geval was, zijn de rekeningen van St. Pieter niet verder systematisch bestudeerd.

Splitsing in Groot Egdom en Egdom in 1412

De eerstvolgende eigendomsoverdracht dateert van 1412. De akte is bewaard in dezelfde bundel van Oudmunster. Op Sint Valentijnsdag van dat jaar (14 februari) draagt "Ghisebrecht Yordaen Ghisebrechtszoenzen" de gerechte helft van Egdom over aan Herman van Steenre. Op 19 juni 1413 bedankt "Ghisebrecht van der Mathe Jordenszoen" Herman van Steenre voor de correcte betaling van de verschuldigde 1250 nieuwe Gelderse guldens. En op vrijdag na Sint Servaas 1412 (20 mei) draagt Ghisebrecht van der Mathe de andere helft over aan zijn vrouw Joncfrou Foyse dochter van Evert Poeyt. Zij schenkt hem onmiddellijk de lijftocht op hetzelfde goed om "te gebruiken tot sienen live toe, zoe verre ende zoe lange als hij blijft zitten na Joncfrou Foysen doet (=dood) sonder wittachtige (=wettige) echte ghetruwede wiif. Ende waert (=ware het zo) dat hij een echte wiif naem zoe waer dese voers, lijftocht doet ende claerlicken qwiit". Het is niet helemaal duidelijk of dit nu twee verschillende Gijsberts van der Mate zijn, mogelijk vader (Gijsbrecht Jordensz) en zoon (dus Gijsbrecht Gijsbrechtsz). In ieder geval is de splitsing in Groot Egdom en Egdom het Eerste nu officieel.

De nieuwe eigenaren

De Van der Mathen behoorden tot een aanzienlijk Amersfoorts burgemeestersgeslacht. Herman van Steenre was schepen en burgemeester van Utrecht. Zij bezaten de boerderijen als geldbelegging en verhuurden ze aan de feitelijke gebruikers. Dikwijls werd bij de verhuur bedongen dat de eigenaars behalve een geldsbedrag ook enige goederen

in natura zouden ontvangen. Later bleek dat voor Egdom deze "toepacht" gewoonlijk uit enkele vette ganzen en kapoenen (gesneden vetgemeste haan) bestond. In 1426 verkoopt Foyse haar helft aan het Kapittel van Oudmunster te Utrecht. Het Kapittel krijgt daarbij ook de oude eigendomsakten die zij in haar bezit had. Zodoende zijn ook de bovengenoemde akten bij Oudmunster bewaard gebleven. Haar broer Reinier Evertsz Poeyt en zijn zoon Evert van Stoutenburg bevestigen op 26 februari 1426 dat Foyse (die als vrouw zelf niet handelingsbekwaam was!) het geld van Oudmunster had ontvangen. Veel later, in 1458, verklaart Evert Reiniersz van Stoutenburg dat hij dikwijls geklaagd had dat hij de ganzen en kapoenen van Egdom niet ontving en dat hij nu van de deken van Oudmunster 10 gouden Rudolphsguldens had ontvangen, niet "voir recht dat sij se mij sculdich waren", maar "om hueren erbaerheyt wille". Evert bedankt daar hartelijk voor en belooft nooit meer om ganzen en kapoenen te zeuren.

Overdracht aan het Kapittel van Oudmunster

Inmiddels heeft ook Herman van Steenre de andere helft van Egdom (waarschijnlijk was dat Groot Egdom) verkocht aan het Kapittel van Oudmunster. Hierover bevinden zich in hetzelfde archief de tijsbrief van de Heer van Gaasbeek, een verklaring van verkoop van Herman van Steenre (charters dd. 30 januari 1433) en zijn quitantie (dd. 12 maart 1433) aan Oudmunster voor de ontvangen penningen ad 448 gouden Wilhelmus Hollandse guldens. Niet bekend is hoe dit bedrag zich verhoudt tot de 1250 Gelderse guldens waar hij het goed voor gekocht had. Bij de stukken is ook nog een oudere verklaring van verhuur van de helft van Egdom (dd. 28 februari 1426) door Herman van Steenre aan "Gerijt Zwederszoen ende Aernt zijn zoen". De huurprijs is "28 Hollandsche schild ende twee vette ganzen ende drie kapoenen". De huur geldt dan nog voor zes of zeven jaar. Dezelfde Gerrit Zwedersz zagen wij hierboven al optreden als pachter van de tienden van Egdom in 1400. Ook in 1414 pachtte hij deze tienden.

De periode van Oudmunster 1433 - 1653

Twee huurakten in 1437

Op Heiligen Pijnxter avont 1437 (18 mei) laat het Kapittel van Oudmunster twee huurakten tekenen, elk voor een helft van Egdam: de ene door Aernt Gerijtszoen, dus de zoon genoemd in de oude huurakte van Herman van Steenre en de ander door Gijsbert Henrick Henpszoen, die de helft huurt die eerder door Gerijt Zwedersz (de vader in de oude akte) gehuurd was. Aernt moet 25 gouden Wilhelmus schilden betalen plus drie goede kapoenen en anderhalve goede gans en Gijsbert 31 Wilhelmus schilden plus drie goede kapoenen.

Huurakte van 1471

De volgende huurakte dateert van 1471. Aernt Dirc Wenbens-zoon huurt het deel "zo Dirck mijn vader voir ende ick nae een wijl tijts dat gebruyckt hebben" voor tien jaar, tegen een huursom van 29 Wilhelmus gulden plus twee vette ganzen en drie goede kapoenen. Op 11 januari 1476 wordt toch voor hem een nieuw huurkontraakt opgesteld, nu voor 20 Vrankrijker schilden ad 30 1/2 stuiver. En op dezelfde datum huurt zijn broer Dirc Wenbensz de andere helft, "alse Herman Gijsberts-zoen ende icselve een wijle gebruyckt hebben", voor 16 oude Vrankrijker schilden plus zes goede kapoenen en twee vette ganzen. Beide broers vernieuwen tesamen de huur dd. 21 februari 1484: "ic Aernt grote Egdam ende ic Dirck cleyne Egdam". Aernt moet zeven jaar lang 17 oude schilden betalen en de laatste drie jaar 20 oude schilden, plus drie kapoenen en twee ganzen.

Dirck betaalt 13 oude schilden gedurende de eerste zeven jaar, dan 16 oude schilden, plus vier kapoenen en twee ganzen.

Leggers morgengeld Eemland

Aardig is dat dezelfde namen voorkomen in de leggers van het morgengeld voor Eemland: anno ca 1436 "Egdam bruuct Ghysbert Henrics Huennep" (RAU, Staten Landsh., nr 332) en anno 1470 hetzelfde,

gevolgd door "solv. Aernt Dircs XX stoters ende Dirc Dircs XVII stoters" (id. nr 346); anno 1501 "Dirc Wenbensz" (id. nr 349) en anno 1511 hetzelfde, gevolgd door "solv. Dirc Wenbens weduwe" (id. nr 352). Gijsbert draagt dus de achternaam "Hennep", in 1437 verkort tot Henp. Dirk heet "Wenben", een naam waarvan de afkomst duister blijft. Het is opmerkelijk dat min of meer eenvoudige landbouwers in de 15de eeuw al achternamen dragen en even opmerkelijk is het dat beide namen thans geheel verdwenen zijn.

Huurkontraakt van 1517

Het volgende huurkontraakt in het Oudmunster-archief dateert van 1517. Jan Jacobsz huurt dan het deel dat eerder door Jacob Webbens gebruikt werd voor "17 Vrankrijker scilde" plus vier kapoenen en twee ganzen. In de akte is sprake van "dat grote erf ende goet tot Egdam", en met de voorwaarde dat "Gerijt Webbens sijn hofstede van mij Jan Jacobsz om een gouden gulden jaerlicx gebruycken sail". Jan Jacobsz zal het "huys daer ick inne wone" winddicht en dakdicht houden, zoals meestal in deze huurkontrakten wordt geconditioneerd. Vermoed wordt dat Jan Jacobsz op Groot Egdam ging wonen en dat Gerrit Webbens een zoon van Dirk was die op het andere Egdam (nu Egdam het Eerste) mocht blijven wonen. Omdat Jan Jacobsz geen zegel heeft wordt de akte namens hem bezegeld door Theunis Willems, die toen op Klein Rumelaar woonde.

Huisgeld belasting

Er is een lijst van belastingplichtigen van het zgn. huisgeld bewaard uit 1525 (RAU, Staten, landsh., nr 374). Hierin komt te Woudenberg Jan Jacobsz voor, die wordt aangeslagen voor 2/3 huis en Gerrit Dirksz voor 1/2 huis. De eenheid "een heel huis" gold toen voor een behoorlijk (stads)huis en heel chique huizen telden voor twee of drie. In Woudenberg werden toen 27 mensen

voor "een heel huis" aangeslagen (waaronder bovengenoemde Teunis Willemsz op Klein Rumelaar). Niemand was daar voor een dubbel of driedubbel huis aangeslagen.

Registratie Oudschildgeldbelasting

Een andere belasting die in 1536 werd geregistreerd was het Oudschildgeld op grondbezit. Er zijn lijsten bewaard uit 1536, 1599 en van 1686 en later⁴. Het aardige is dat in de lijsten van 1686 en de latere telkens de inschrijvingen uit 1536 en 1599 werden herhaald. Op die manier wist de belastinggaarder welk perceel land bedoeld werd, want er bestond natuurlijk nog geen kadaster. Voor het onderzoek zijn deze lijsten zeer waardevol, want ze vermelden eigenaren en gebruikers. Onder Woudenberg komen in het Oudschildgeldregister twee verschillende percelen Egdome voor: "t Goed geheten EIJKDOM omtrent 15 mergen groot met broeck en veen, s'jaars om 21 Oud Schild" (later genummerd als nr 107: dit is Groot Egdome) en "Een erf groot omtrent 33 of 34 mergen lands, tsamen om 25 Oud Schild" (later genummerd nr. 110, met vermelding "op Egdome": dit is Egdome het Eerste). Als eigenaar van beide erven worden "de Heeren van Oudmunster te Utrecht" vermeld, als gebruiker van nr. 110: Jan Jacobsz. De naam van de gebruiker van nr. 107 in 1536 is opengelaten. Gezien de voorwaarde in het huurkontraat met Jan Jacobsz, wordt vermoed dat hij als een soort voogd voor Gerrit Dirksz was opgetreden. Misschien was Jan met een dochter Webbens getrouwd.

Huurkontraaten van 1545, 1572 en daarna

In 1545 worden twee huurkontraaten opgemaakt. Een met Jan Jacobsz, voor 28 gouden Vrankrijker schilden plus tien kapoenen en twee ganzen, het andere met Gerrit Dirksz voor 24 schilden, acht kapoenen en twee ganzen.

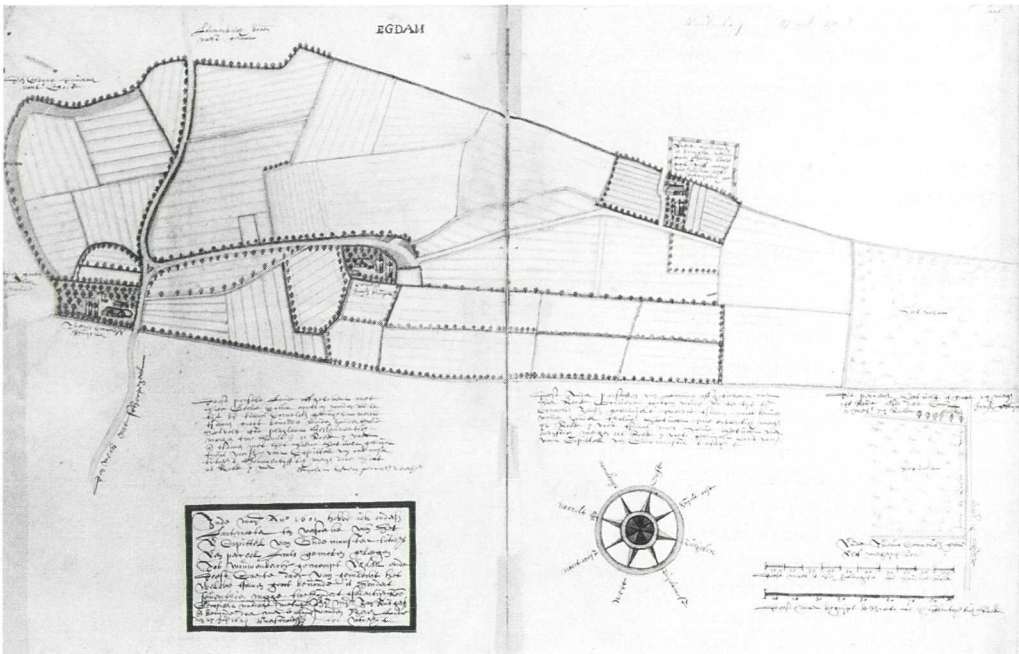
Een akte uit 1572 maakt duidelijk dat er een perceel groot vijf en een halve morgen is afgesplitst. Het wordt gehuurd door Evert Hendriksz voor 22 keizer Karels guldens en vier kapoenen. Dit blijkt de hofstede tegen-

over Oudenhorst te zijn, dus afgesplitst van Egdome het Eerste. Inderdaad vinden wij later deze hofstede onder nr. 110 van het Oudschildgeldregister. In de akte staat niets over een vorige eigenaar. Vermoed wordt dat deze hofstede dus toen pas, rond 1572, is gebouwd. In 1581 laten de Heren van Oudmunster Evert Hendriksz gerechtelijk manen om het huurkontraat te verlengen of te vertrekken. Evert geeft aan de gerechtsbode ten antwoord "dat hij bij de Heeren coemen soude".

Er ontbreken kennelijk een aantal huurkontraaten uit deze periode. Er is een akte uit 1586, waarin twee Scherpenzelers verklaren van de Heren van Oudmunster gekocht te hebben enkele eiken en berkenbomen "staende op de hoffsteede van Adriaan Thonisz op Eckdam tot Waudenberch"; een akte van verhuur aan deze Adriaan Theunisz komt niet voor.

Verhuur hofstede in 1588

Maar in 1588 wordt deze hofstede "zoals Adriaan Jansz leest gebruekt heeft" gehuurd door Cornelis Theunisz dan nog wonende te Renswoude. Er is kennelijk enige verwarring over de patroniem (persoonsnaam, afgeleid van de naam van de vader) van Adriaan, maar het is wel dezelfde. Cornelis Theunisz tekent het kontraat mede namens zijn zoon, gehuwd met een dochter van Adriaan Jansz. Dat blijkt later een Theunis Cornelisz te zijn. In het kontraat worden ook de namen van de huurder van de wederhelft vermeld: Cornelis Jansz en van de vijf en een halve morgen Evert Hendriksz. Voorts wordt het gemeenschappelijk gebruik van het "broekveld" nader geregeld; dat is de strook land in het zuiden tot de grens met Leersum. Oorspronkelijk waren deze stroken land, ook van de naburige hofstedes Davelaar, Landaas etc. niet gecultiveerd, maar voor algemeen gebruik. Later werd aan elke hofstede een eigen strook toegewezen (zie hierover ook Kroes²). Nu op Egdome het Eerste een tweede boerderij gebouwd was, moest dit geregeld worden. Cornelis Theunisz belooft dan ook dat hij Evert Hendriksz "rustelick en vredelick de bouwe-ry van ontrent sestenhalven mergen lants

Kaart van Egdom uit 1601. Gesitueerd zijn drie boerderijen. Van links naar rechts zijn dit de boerderijen Egdom het Eerste (thans bewoond door Melis en Karel van Laar, Lambalgseweg 9 en 13), Egdom het Tweede (thans bewoond door Evert van Egdom, Lambalgseweg 18) en Klein Egdom (afgebroken in 1895 bij de aanleg van de spoorlijn Amersfoort-Kesteren).

zal laten gebruycken, te weeten dat hij twee peerden int broeck zal mogen weyden, ende een zeecker tijt van jaer twee koeyen, ende oock plaggen zal mogen maeyen tot nootdruf van sijn lant uut dat voors. broeck, en dat hij oock de uutwech die hem de heeren gewesen hebben, sal mogen gebruycken”.

Oudschildgeldregister van 1599

In 1599 is weer een nieuw Oudschildgeldregister gemaakt. Als gebruiker van Groot Egdom (nr. 107) staat nu: Cornelis Jansz; als gebruikers van nr. 110: Cornelis en Evert Hendricksz. Bij “Cornelis” is blijkbaar “Theunisz” weggefallen. In hetzelfde jaar is er blijkens een akte een geschil over het onderhoud van de sloot tussen Egdom en Davelaar. Blijkbaar heeft Egdom deze sloot altijd alleen onderhouden en weigeren die

van Davelaar daar “enig wederwerck” aan te doen. Er worden geen namen van de gebruikers van Egdom in dit stuk vermeld.

De Heren van de Dom laten in 1601 een kaartboek van hun bezittingen maken. In dit schitterende boek, getekend door de landmeter Jan Rutgersz van den Berch⁵, komt ook Egdom voor. De grenzen van de drie hofsteden komen grotendeels overeen met de opmetingen ten behoeve van het kadaster in 1832. In het bijschrift staat dat het eerste perceel (dit is Egdom het Eerste) “zonder thalve heetvelt” ruim 46 morgen groot is en “nu ter tijt bij Tuenis Cornelisz gebruyckt”, en samen met het halve heetveld ruim 57 morgen. Hieraan is toegevoegd: “bruyckt nu Evert Gerritsz weduwe”, dus in 1601 of kort daarna is dit in andere handen gekomen. Het tweede perceel (Groot Egdom) is ruim 43 morgen zonder en 54

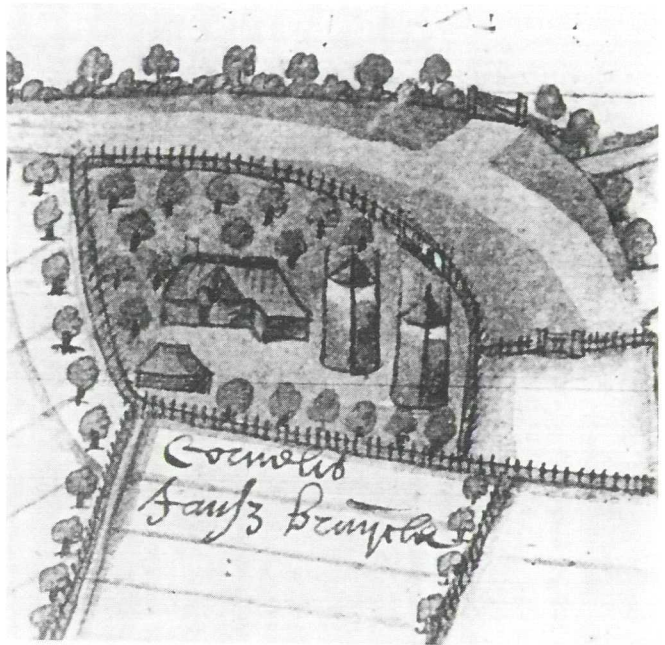
morgen met het halve heetveld en wordt gebruikt door Cornelis Jansz. Het derde perceel is vijf morgen 428 roeden groot en wordt gebruikt door Evert Hendriksz; hier hoort geen heetveld bij.

Lijst van Woudenbergers uit 1614

Uit 1614 beschikken wij weer over een lijst met bewoners van Woudenberg ten behoeve van de belastingaanslagen in quotisatie en consumptiegeld⁶. Onder het kopje: "Den Brenck" vinden wij hier achtereenvolgens een Willem Cornelissen, Goort Gerritsen, Gerrit Evertsen, Gerrit Dirricksen en Bart Gerritsen. Een Willem Cornelissen komt voor in het trouwboek van Scherpenzeel. Op 8 oktober 1613 trouwt daar een jongeman van die naam, "van Endom", met ene Aicken Jacob Goerthens-dochter, een jongedochter van Renswoude. Willem zal wel een zoon van Cornelis Jansz op Groot Egdam geweest zijn. De tweede naam, Goort Gerritsen, komt voor in een akte uit 1623, waarin Cornelis Thijsz wonende tot Woudenberch van de Heren van Oudmunster koopt "het heghout so van eycken, essen als bercken, mitsgaders noch eenige opgaende elssen bomen staende opt erf gelegen op Egdam, twelck Goort Gerritsz is gebruyckende, ende mede ten deele opt erf aldaer dat Jan Meertensz in huire hout". De derde man, Gerrit Evertsz, is pachter van Davelaar. Hij is getuige in het bovengenoemde verhoor in 1599 over het onderhoud van de sloot tussen Egdam en Davelaar. De andere twee namen konden niet worden geïdentificeerd.

Overdracht huur aan Gerrit Jansz in 1626

In 1626 wordt de zaak weer overzichtelijk. Gerrit Jansz, zoon van Jan Willemsz, huurt dan de hofstede van vijf en een halve morgen van de Heren van Oudmunster, na

Situatietekening uit 1624 van de boerderij Egdam het Tweede, Lambalgseweg 18, thans bewoond door Evert van Egdam.

overgift door Klaas Evertsz. De laatste was vast een zoon van Evert Hendriksz, die na de dood van zijn vader op de boerderij gebleven was, maar daar niet kon of wilde blijven. Gerrit moet 25 gulden plus vijf kapoenen betalen. In 1630 wordt de huur met zeven jaren verlengd, nu voor 26 gulden met vijf kapoenen. In 1630 worden weer bomen gekocht van de hofstede op Egdam "gebruyckt wordende door Jan Meertensz", dus die zit nog op Groot Egdam en in 1632 koopt Gerrit Theunisz bomen van het erf gebruikt door Willem Gerritsz, dus op Egdam het Eerste. Omstreeks deze tijd moet ene Beernt Anthonisz Groot Egdam hebben overgenomen van Jan Meertensz. Een huurakte ontbreekt, maar er is wel een ongedateerde brief van Beernt aan de Heren van Oudmunster, waarin hij mededeelt dat hij nu "den tijdt van omtrent een jaer heeft getroent op Eckdam, ende alsoo dat hij een onge-sont man is namentlick int hoofd zeer

is gequelt met groote pijn en duiselicheit". Hij wil ruilen met ene Willem Morren die nu een "eygen cleyn steetgen" bezit en die ook kinderen en volk heeft om het goed te bedrijven, "meerder als Beernt Thonisz want die sijn sijn kinderen afgestorven". Dat gebeurt. Er is een huurakte uit 1635 waarin Willem Morren Groot Egdom huurt voor 175 gulden per jaar. In het archief van Oudmunster bevindt zich ook de huurakte van Willem Gerritsz, voor 150 gulden plus 20 kapoenen, een mud boekweit en twee ganzen. Deze akte is gedateerd 9 april 1636, maar de huur is in 1631 ingegaan.

Beraadslaging over toekomst van Egdom in 1635

Op 25 augustus 1635 komen de Kapittelheren speciaal bijeen om over de toekomst van Egdom te beraadslagen. Zij overwegen dat de landen van Egdom "den Capittelle heel verre van de hand leggen" en dat ze in de loop van meer dan 100 jaar "nyet en sijn ende alsoch nyet en worden verbeteret, nemaer verargert, doordien het de Capittelheren costelick ende ongelegen valt gestadich opsicht daerover te houden, twelck by een particulier beter ende prouffijtelicker can geschieden". En daarom gaan ze in op het voorstel van David Godin, drost van Hagesteyn, om geheel Egdom aan hem te verhuren voor twee maal vier maal negen jaren voor 376 gulden per jaar plus 45 kapoenen, twee mudden boekweit en vier ganzen. Dat was dus geen slechte zaak voor het Kapittel. Het ontving meer als tevoren van de drie pachters en bovendien waren ze af van het noodzakelijk onderhoud aan de twee oude boerderijen. Geen wonder dat David Godin al in 1639 geschrokken terugkomt bij het Kapittel met het verzoek hem van de huur te ontslaan. Hij heeft in 1639 al voor 142 gulden aan onkosten gehad blijkens een bijgevoegde specificatie (waaronder de kosten voor "huere van een peert om naer Eckdam te rijden" en "onderwegen met het peert verteert") en waarschijnlijk ontdekt dat er zo niets aan het goed viel te verdienen. Het Kapittel verklaart "wel genegen te sijn tot accomodatie van de Heer Godin" mits dat hij suffisante huys-

lieden zou produceren die de verschillende huren zouden overnemen om "sodoende de heeren deecken en capittelle buyten schade te houden".

Overdracht huur aan Willem Gerritz in 1639

Godin zorgt dan voor een nieuwe akte van verhuur van Egdom het Eerste door Willem Gerritsz (dd. 8 juni 1639), waarin tevens vermeld wordt dat de hofstede met de vijf en halve morgen gehuurd is door Gerrit Jansz, de vader van Willem Gerritsz. Groot Egdom geeft meer kopzorg. Willem Morren heeft de pacht niet op tijd betaald; zijn vee etc. wordt in beslag genomen. Onmiddellijk komt Luman Wouters protesteren. Men heeft ook zijn 50 schapen in beslag genomen die op de door hem van Willem Morren gehuurde weide liepen. Er blijken nog meer crediteuren te zijn. Frans van Triest, de schout van Woudenberg, schrijft een allervriendelijkst briefje aan Godin waarin hij mededeelt dat Willem Morren hem in totaal 269 gulden schuldig is aan allerlei belastingen over de afgelopen jaren. "En hiermee Edele, Erentfeste, Wijze, Voorzienige en Zeer Discrete Heer wil ik Uedele en deszelfs lieve huysvrouw en gansche familie in de protectie van God Almachtig aanbevelen, Uw dienstwillige vrund Frans van Triest". Vier weken later stuurt Frans nogmaals een brief, want hij heeft nog niets gehoord. Hij eindigt nu met de bede dat God "de gansche familie in lange godtsalige gesontheit believe te sparen", maar wil intussen wel graag geld zien. Inmiddels heeft Godin het erf aan Mor Jansz verhuurd, wonende te Renswoude, weer voor 175 gulden plus 20 kapoenen, een mud boekweit en twee ganzen per jaar. Godin zorgt nog voor een huurakte voor de kleine hofstede met vijf en een halve morgen. Op 7 december 1639 tekent ene Jan Jacobsz daarvoor. Deze boerderij wordt nu "Cleyng Egdom" genoemd.

Hoge kosten reparatie hofstede Egdom in 1642

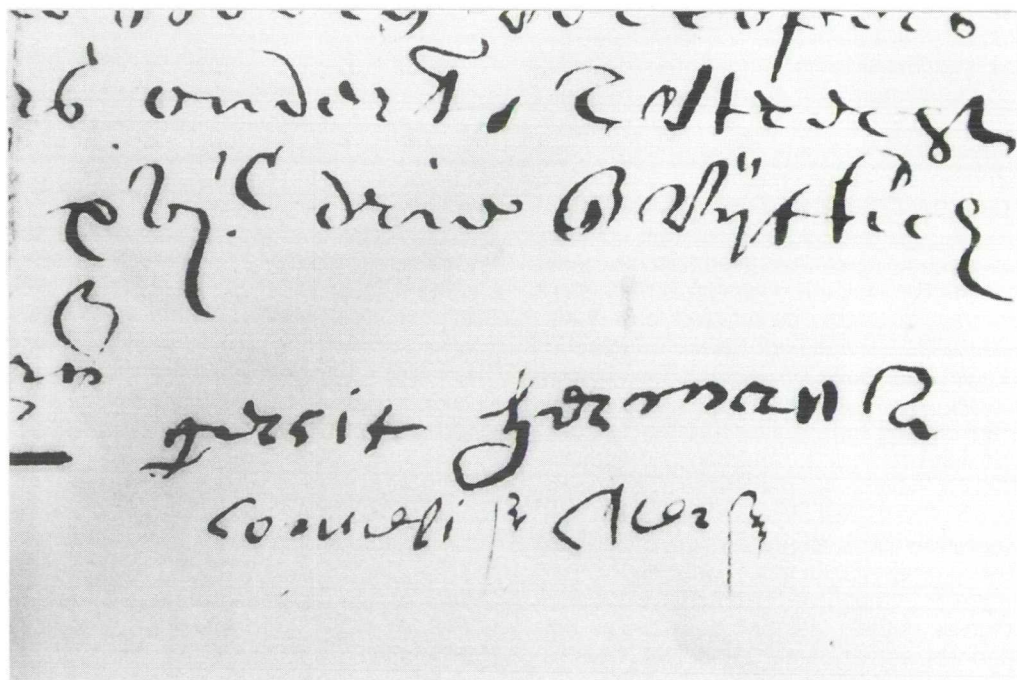
Willem Gerritsz op Egdom het Eerste klaagt dat hij hoge kosten heeft moeten maken om zijn hofstede te repareren en verzoekt kor-

ting op de pacht. Het Kapittel besluit op 7 maart 1642 enkele heren naar Woudenberg te sturen om de zaak in ogenschouw te nemen en te rapporteren. Dat leidt ertoe dat op 26 november 1642 deze boerderij aan een ander verhuurd wordt, namelijk Seger Hermansz. De pachtprijs blijft 150 gulden plus de toepacht. Kort daarop heeft dezelfde Seger Hermansz ook Klein Egdome gehuurd, mogelijk omdat Egdome het Eerste nog onbewoonbaar was. In 1642 vernieuwt ook Mor Jansz de huur voor Groot Egdome.

In 1645 schrijft Mor Jansz aan het Kapittel dat "d'huysinghe daer hij in woonende is, door het groote onweer achter is ingevallen, sulcx dat d'selve huysinghe onwoonbaar is". Het Kapittel stuurt weer een paar heren om "oculaire inspectie te nemen ende de reparatie van de vervallen huysinghe tot meeste profijtte van desen capittelle aan te besteden".

Plannen tot verkoop Groot Egdome in 1646

Het Kapittel besluit om het gehele goed te verkopen. In 1646 worden de condities voor openbare verkoop opgesteld maar het zal nog 6 jaar duren voor de zaak in kannen en kruiken is. Er zijn moeilijkheden met Mor Jansz op Groot Egdome. De kwestie is niet geheel duidelijk. Ene Gerrit Woutersz heeft de boedel "gecomen uyt het sterfhuys van Mor Jansz in sijn leeven gewoond hebbend op Egdome" geregeld en ontvangt daarvoor 30 gulden van het Kapittel. Maar in 1653 heeft Mor Jansz nog bomen van Egdome verkocht en als het Kapittel hem eind 1653 een bevel stuurt om Egdome te ontruimen, tekent hij persoonlijk voor ontvangst. Mogelijk is dat "sterfhuys" dus van zijn vrouw. De aktie tot verkoop gaat door. Het Kapittel laat op 17 mei 1651 nog drie huurkontrakten ondertekenen, alle drie ingaande 1 januari 1647 en zeven jaren geldend: door Mor Jansz voor Groot Egdome en door Seger

A photograph of a handwritten document in Dutch, likely a purchase contract from 1653. The text is written in a cursive script. The most prominent part is the signature "Gerrit Jansz" followed by "Commissaris" (Commissioner). Above this, there are several lines of text, including "26 onder", "Egdome", and "drie Blytlic". The document is aged and shows some wear.

Handtekeningen onder het koopcontract van 1653.

Hermansz voor Egdome het Eerste en voor Klein Egdome.

Verkoop Egdome in 1653

Dan zijn uiteindelijk kopers gevonden. Op 12 november 1653 wordt geheel Egdome verkocht aan Gerrit Hermansz wonende te Woudenberg en Cornelis Adriaensz wonende onder Leusden. De verkoopprijs is 14000 gulden of 35 maal de oude pacht. Mor Jansz krijgt de aanmaning om per 22 februari 1654 het land en per 1 mei 1654 het huis Groot Egdome te ontruimen.

Het blijkt dat de beide eigenaren het bezit al weer snel hebben gedeeld. Gerrit Hermansz krijgt de boerderij Groot Egdome.

Verkoop beschreven voor Schout en Schepenen

De verkoop van Groot Egdome werd beschreven voor Schout en Schepenen van Woudenberg.

"Voor Simon van Weerden-burgh, schout, en Gerrit Henricks en Evert Gijsberts,

Schepenen, komen Sander van Wolfswinkel en Aert Hendricksen van Geitenbeek als gemachtigden van de Heeren van Oudmunster. Zij verklaren de verkoop aan Gerrit Hermansz van de landerijen enz. gelegen op Egdome, laatst gebruikt door Mor Jansz, daar ten oosten den Heere de Gruyter van het erf Groot Lambalgen en den Heere Gijsels met het erf Oudenhorst, ten zuiden den Heeren van den Dom te Utrecht, ten westen de Heer Vrienburg met het erf Groot Davelaar en ten noorden 't ander erf Egdome, laatst gebruikt bij Seger Hermans, naastgeland en gelegen zijn acte van 30 martii ouden stijl, 1656¹¹)".

Een nieuwe fase in de geschiedenis van Egdome kan beginnen.

Het geslacht "Van Egdome" op Groot Egdome

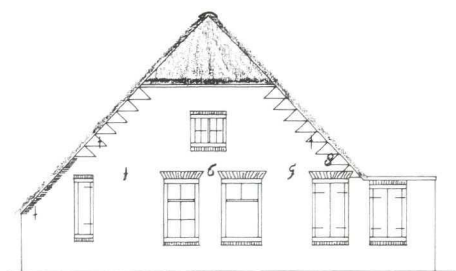
Het nageslacht van Gerrit Hermansz woont er nu nog en we willen deze families de eeuwen door volgen tot heden. Maar we doen eerst een stap terug. Op 22 december 1653 verklaren twee klompenmakers te Woudenberg dat zij nog recht hebben op enkele bomen van Egdome (ook in archief Oudmunster nr. 1410). Zij doen dat op verzoek van Gerrit Hermansz "woonachtich in de Gynkelsche weyde". Op 24 maart 1618 is te Scherpenzeel getrouwd "Geret Hermesen jongman van de Gynkelsche weijde". Dat moet onze Gerrit geweest zijn. Voorts vinden wij in het Oudschildgeldregister van Woudenberg⁴ dat in 1599 ene Harmen Gerritsz pachter was van "11 mergen saatlants en 14 mergen plaghvelts" (dat blijkt later de boerderij de Grote Lage Weide te omvatten) en bovendien komt in de enige belastinglijst van Woudenberg uit deze jaren (het consumptie-geld van 1614⁶)

als een van de twee bewoners "in de Gynkelsche weyde" voor: Hermen Gerritsen. Dat was waarschijnlijk zijn vader.

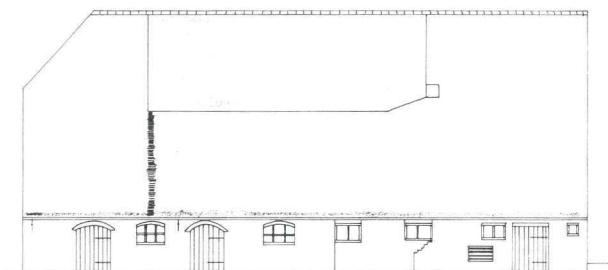
Broers en zusters van Gerrit Hermesen

Er zijn verschillende broers en zusters van onze Gerrit bekend. Een Rutger Hermensz woont op een grote boerderij in de Ginkel onder Leersum en wordt stamvader van een familie "van Ginkel" en een familie "van Kolschoten". Er is een zuster Imtgen (of Jutgen?) die in 1613 te Scherpenzeel met Arris Theunisz van Overeem trouwt. Zij hertrouwt Thijs Claassen. Hun zoon Cornelis Thijsz koopt in 1697 Arderoort (later de Melm) onder Renswoude en wordt een der voorvaders van het geslacht Wolleswinkel en Wolswinkel. Er is een jongere broer Jan Thijsz, wiens weduwe Jacobje Huygen in 1675 op de Grote Lage Weide woont.

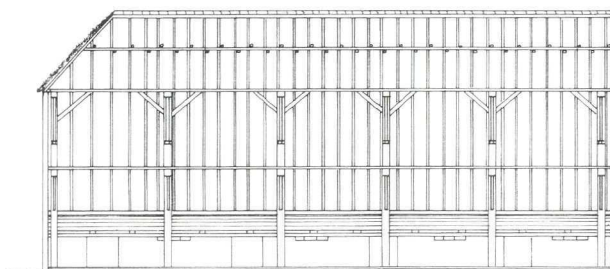
Boerderij Groot Egdome uit 1658, uitgebreid in 1900.

noordgevel

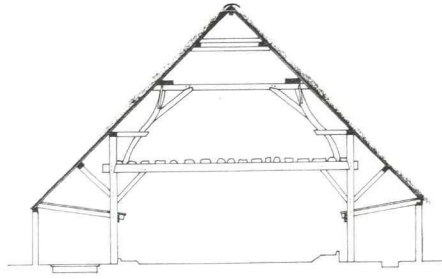
oostgevel

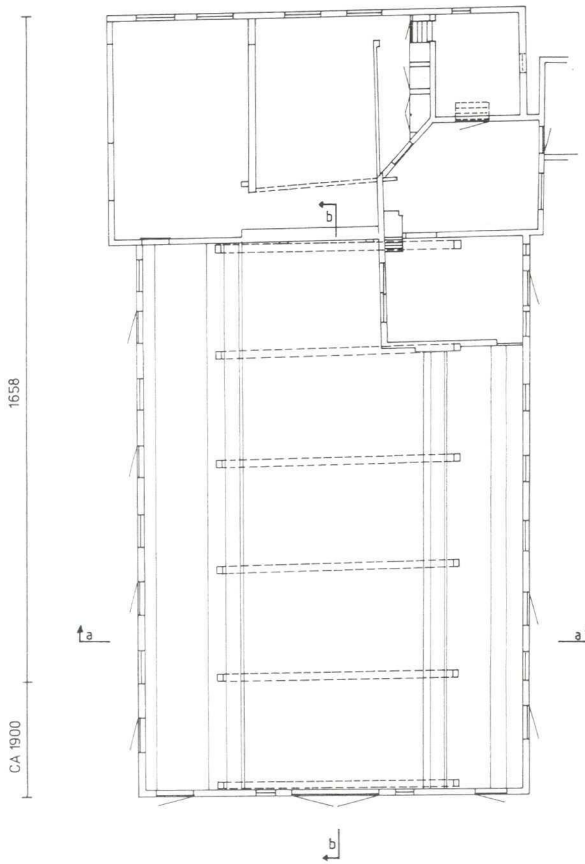
drsn b-b

Boerderij Groot Egdome uit 1658, uitgebreid in 1900.

drsn. a-a

De familie Lagerwey

Zijn kinderen en kleinkinderen zullen nog jaren op deze boerderij blijven wonen en worden dan ook (van de) Lagewey genoemd. De meest interessante is een broer Gijsbert, gedoopt in Scherpenzeel in 1612. Hij trouwt Aaltje Thijssen en ze krijgen tenminste drie zonen; Harmen, die zich in Amersfoort vestigt en stamvader wordt van een (deels Rooms) geslacht Lagerwey van brandewijn-stokers en pastoors, Gijsbert die in Amsterdam commissaris van de Amersfoortse veren wordt en daar een familie Lagerwey sticht en Matthijs, de legendarische schoolmeester en koster te Woudenberg en stamvader van het burgemeesters-geslacht Lagerwey aldaar.

Nieuwe boerderij op Groot Egdome

Waarschijnlijk heeft onze Gerrit Harmensz de ouderlijke boerderij in de Lagewei bewoond. In 1653, toen hij Egdome kocht, was hij juist 35 jaar getrouwd. Wij kennen van hem maar één zoon, Jan. Deze trouwt in 1655 en gaat op Groot Egdome wonen; kennelijk heeft zijn vader Egdome voor hem gekocht. De "vervallen huysinge" op Groot Egdome wordt nu door een nieuwe boerderij vervangen, welke nog bestaat en één van de oudste boerderijen uit de omgeving is. Het jaartal "1658" staat nog op de voorgevel.

Het gezin Jan Gerritsz van Eckdam

A-I. *Jan Gerritsz, jongeman wonende op Eckdam, zoon van Gerrit Hermensz op de Grote Lagewei en Anna Jans van Donkelaar, begraven in de kerk van Scherpenzeel, getrouwd te Amerongen op 18-3-1655 met Merrichie Jans, jongedochter wonende op Ginkel.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Hermen, getrouwd te Renswoude op 14-12-1684 met Marrijte Gijsberts van Rouwinkel.*
2. *Gerrit, volgt A-II.*
3. *Arisje, getrouwd te Amerongen op 29-1-1685 (ondertrouwd te Woudenberg op 11-1-1685) met Brand Jansz van Ginkel.*
4. *Gerritje, ondertrouwd te Woudenberg op 7-3-1691 met Gijsbert Evertsz van Davelaar.*

Ouderling van Scherpenzeel ("Gijsbert Evertsz op Groot Egdome") 1695/1696.

5. *Elbert, ondertrouwd te Woudenberg op 22-5-1691, getrouwd te Scherpenzeel op 14-6-1691 met Grietje Evertsz van Davelaar.*

6. *Naam kind onbekend, overleden kort na 1675.*

Als Jan Gerritsz in de kerk van Amerongen trouwt, schrijft de dominee in het boek: "Jan Gerritsz, jongman op Eckdam onder Woudenberg", dus toen woonde hij er al. Zijn bruid heet Merrichien Jans; zij komt van de Ginckel. Het echtpaar krijgt tenminste 6 kinderen, waarschijnlijk te Woudenberg gedoopt, maar het doopboek begint daar pas in 1685.

Wij beschikken niet over nadere gegevens uit deze periode. Er bestaat wel een lijst van huisgezinnen in de gerechten Woudenberg en Geerestein uit 1675⁷. Daarin worden genoemd: "ses minderjarige kinderen op Egdome". Jan Gerritsz en zijn vrouw zijn blijkbaar allebei overleden; de kinderen zijn allemaal nog onder de twintig jaar. In de kerk van Scherpenzeel ligt een sterk afgesleten zerk met opschrift: Jan Gerritsen van Egdome. Er staat geen jaartal op, maar na vergelijking met andere, wel gedateerde zerken, lijkt dit het graf van deze oudste Jan Gerritsz.

Hermen, de oudste zoon, trouwt in 1684 met een meisje uit Renswoude. Het Oudschildgeldregister van Woudenberg van 1686 en het huisgeld van 1693⁸ vermelden Hermen Jansz als eigenaar /bewoner. Zijn naam staat dan voor de gezamenlijke kinderen, want er is geen scheiding geweest. Bij de doop van een dochter Jannetje in Scherpenzeel in 1694 wordt aangegeven dat Herman "omtrent Sambrink" woont.

In de belastingaanslag op het aantal haardsteden uit 1693⁹ staan "Gijsbert Evertsz op Egdome bruijcker en voor een gedeelte eygenaer". Dat is dus Gijsbert Evertsz van Davelaar, toen pas getrouwd met Gerritje van Egdome. Hij wordt belast voor 2 stookplaatsen: dat moeten de heerd en het bakhuis geweest zijn. Het Oudschildgeldregister van 1696 geeft dezelfde gebruiker met

“de kinderen van Jan Gerritsz van Eickdom” als eigenaars.

Gijsbert Evertsz van Davelaar is na zijn huwelijk in 1691 dus met Gerritje van Egdom op Groot Egdom gaan wonen. De akte van hun huwelijkse voorwaarden is bewaard in de notariële archieven RAU (AT015b01310, dd. 6 maart 1691). Wij zien in de ondertekeningen van deze akte dat de bruid zeer fraai heeft leren schrijven, evenals trouwens haar broer Elbert die als getuige optrad en de bruidegom zelf. De bruidegom brengt in de somma van 110 gulden “bestaende in een stal immen (bijen) en gereede penningen”; de bruid “t vijfde part van soodanighe landerijen als door t affsterven van haer ouders haer aengeerft sijn”. Elbert trouwt kort daarop met een zus van Gijsbert Evertsz en verhuist naar Leusden.

Het gezin Gerrit Jans van Egdom

A-II. *Gerrit Jansz van Egdom, getrouwd voor de eerste keer te Scherpenzeel op 7-4-1699 met Geertje Everts van Davelaar, dochter van Evert Hendriksz en Roelofje Jans (Bosch), getrouwd voor de tweede keer te Lunteren op 20-2-1707 (attestatie van Woudenberg en Scherpenzeel) met Gerritje Everts, gedoopt te Lunteren op 28-10-1683, dochter van Evert Hendriksen en Brentjen Wouters. Lidmaat Scherpenzeel (Gerrit Jansen op Coudeijs) 25-12-1699. Ouderling van Scherpenzeel in de periode van 1704..1737.*

Uit het eerste huwelijk is geboren:

1. Kruif, gedoopt te Scherpenzeel op 20-5-1700, jong overleden.

Uit het tweede huwelijk zijn geboren:

2. Marritje, gedoopt te Scherpenzeel op 27-11-1707, getrouwd te Woudenberg op 27-2-1735 met Oth Gijsbertsz van de Haar.

Boerderij Groot Egdom naar een schilderij omstreeks 1895.

3. *Hilletje, gedoopt te Scherpenzeel op 15-9-1709.*

4. *Jan, gedoopt te Scherpenzeel op 4-10-1711, volgt A-III.*

De tweede zoon Gerrit trouwt in 1699 met Geertje van Davelaar, ook een zus van Gijsbert Evertsz. Zij gaan op de boerderij Koudijs wonen bij Herman de Kruijf, een neef van Geertjes moeder. Gijsbert Evertsz verhuist omstreeks 1700 naar Groot Oeveelaar, dat door de van Davelaars is aangekocht en gaat dus niet op Egdome wonen. Op Groot Egdome verschijnt nu volgens de Woudenbergse belastinglijsten tot 1717 de weduwe van Wouter Peelen als gebruikster. Wouter Peelen was voor zijn dood omstreeks 1700 pachter op Huisstede, getrouwd met ene Geurtje; verder werd er niets over hem of haar gevonden.

In 1700 wordt te Scherpenzeel een zoon van Gerrit en Geertje gedoopt. Zij noemen hem "Kruijf", een bijzondere voornaam, kennelijk als hommage aan Herman de Kruijf, die waarschijnlijk als stiefvader is opgetreden. De jongen is waarschijnlijk jong gestorven. Ook Gerrits vrouw sterft vroeg. Gerrit hertrouwt in 1707 met Gerritje Everts, een jongedochter uit Lunteren, die later "van Lunteren" als achternaam krijgt. Er worden dan nog drie kinderen te Scherpenzeel gedoopt.

Gerrit Jans terug op Egdome

Omstreeks 1715 keert Gerrit Jans van Egdome terug op de hofstede waar hij geboren was; zijn zwager Hendrik Evertsz van Davelaar neemt zijn plaats op Koudijs in. Een originele schepenakte van Woudenberg dd. 27 febr 1715¹¹ (op het Rijksarchief zijn de gerechtsprotocollen van vòòr 1717 niet aanwezig) leert dat Gerrit Jansen van Egdome in dat jaar een gedeelte van Egdome heeft verworven, namelijk 1/4 afkomstig van zus Arisje + 1/16 geërfd door haar zoon Jan Brandsz van zijn vader. In 1718 verkopen de andere kinderen van Brand Jansz van Ginkel ook het resterende (3/16 part) aan Gerrit Jansz (nu wel op het Rijksarchief aanwezig Arch. Dorpsger 2346, dd. 1 maart 1718). Overigens blijkt hieruit dat de erfenis

oorspronkelijk in vieren is gedeeld, dus één van de 5 kinderen heeft niet geërfd of is vòòr 1715 zonder nageslacht overleden.

In de lijst van Huisgezinnen van 1748¹² staat: "Gerrit Jansen op Egdome, weduwnaar van Gerritje van Lunteren, boer met 45 mergen eigen land, 1 soon en 1 dochter boven 10 jaar, 3 knechten, 1 meidt". Hilletje en Jan wonen nog thuis. Verder weten wij niet veel van Gerrit. In 1737 ondertekent hij als ingeland een lening betrekking hebbende op de Slaperdijk (RAU, Archief Slaperdijk).

Het tegelplateau in de schouw van de boerderij Groot Egdome, Lambalgseweg 18.

Schuldbekentenis van Gerrit Jansen van Egdome

Op 26 september 1749 ondertekent Gerrit Jansen van Egdome een schuldbekentenis aan en ten behoeve van zijn zoon Jan Gerritsen waarbij hij verklaart "schuldig te wesen een capitale som van sevenhondert Caroli guldens à 20 hollandsche stuyvers 't stuk, als achterstallig loon van veertien jaren à 50 guldens per jaar".

Op 9 maart 1750 doet Gerrit de inboedel over aan zoon Jan omdat hij door zijn ouderdom "niet genegen noch gezind was om de bouwerije aan te houden". Maas Stevensen en Hendrik Theunissen de taxateurs waarden "de meubilaire goederen, have, vee, coren en bergen, huysraed, inboedel, bedden, kasten, en alles wat tot de bouw- en melkerije is behorende, alsmede de schapen en het groene coren op 't veld; op de som van een duisent zes honderd en vijftig gulden. In mindering komt hierop de zevenhonderd gulden (zie boven) en nog twee door Jan te betalen schulden. Blijft te betalen 748 guldens. Verder wordt nog overgekomen dat Jan zal hebben ruim honderd stocken (korven) bijen, planken, doeken, koegels en 't geen daar meer bij behorende was, voor de som van tweehonderd gulden".

Er is een huurcedul bewaard¹¹ waarin zoon Jan de hofstede Groot Egdome van zijn vader huurt ingaande "Petri ad Cathedram" 1750 (dat is 22 februari, het feest van Sint Petrus' Stoel in Antiochië, vanouds de dag waarop pachten op het platteland ingingen.). Hij zal 100 Caroli guldens per jaar betalen en mag, behalve over de boerderij, ook beschikken over het "eyken-, elsen- en ander weekhout", maar zijn vader blijft eigenaar van het "opgaande hout". Uit het onderschrift van deze akte blijkt dat Gerrit Jansz tot Petri 1754 bij zijn zoon gewoon heeft. Dit onderschrift is getekend door zijn schoonzoon Otto Gz van de Haar.

Het gezin Jan Gerrits van Egdome

A-III. Jan Gerritsz van Egdome, gedoopt te Scherpenzeel op 4-10-1711, overleden te Woudenberg op 9-5-1766, getrouwd te

Renswoude op 2-05-1756 (ondertrouwd te Woudenberg op 8-4-1756) met Aaltje Harmsdr van Abbelaar, gedoopt te Renswoude op 25-12-1729, dochter van Harmen Corsen en Marretje Gijsberts Methorst, begraven te Scherpenzeel op 5-7-1788. Zij hertrouwt te Woudenberg op 17-7-1768 met Evert Cornelisz van Schaick, geboren te Doorn in 1740, overleden op Groot Egdome op 22-10-1819, zoon van Cornelis en Jannetje Rijksen. Jan is in 1764 diaken van de Hervormde Gemeente van Woudenberg.

Kinderen:

1. Gerrit, gedoopt te Woudenberg op 27-2-1757, **volgt A-IV**.
2. Martie, gedoopt te Woudenberg op 11-3-1759.
3. Harmen, gedoopt te Woudenberg op 11-5-1760, overleden op 26-10-1844 ongehuwd.
4. Cornelis, gedoopt te Woudenberg op 11-9-1763.
5. Evert, gedoopt te Woudenberg op 16-6-1765.
6. Jan Gerrits, gedoopt te Woudenberg op 18-1-1767, overleden op 18-2-1832 ongehuwd.

Jan Gerritsz van Egdome trouwt in 1756 met Aaltje Harms, een dochter van Harmen Corsen en Marritje Gijsberts Methorst, die wonen op de boerderij Klein Abbelaar te Renswoude. Volgens de huwelijksvoorwaarden¹¹ brengt de bruid 500 gulden in, plus "gekleedt en gereedt nae behoren". Jan brengt de halve plaats Egdome in ter waarde van 3500 gulden. Jans "huwelijksman" is de dominee van Scherpenzeel: vader Gerrit is dan waarschijnlijk al overleden. Jan blijft met zijn bruid op Groot Egdome wonen. In Woudenberg worden tussen 1757 en 1765 vijf kinderen gedoopt. Blijkens het lidmatenboek van Woudenberg is Jan Gerritsz op 9 mei 1766 overleden op Groot Egdome. Aaltje was toen in verwachting. Het zesde kind wordt op 18 jan 1767 gedoopt en als eerbetoon aan de overleden vader wordt het "Jan Gerrits" genoemd. Dit tot grote verwarring van onderzoekers van de familie, want hij blijft "Jan Gerrits van

De voorgevel van de boerderij Groot Egdome, eigendom van Evert van Egdome, Lambalgseweg 18. De muurankers geven het jaartal 1658 aan. Foto plm. 1965.

Egdome" heten maar is geen zoon van een Gerrit van Egdome. Aaltje hertrouwt op 17 juli 1768 met Evert Cornelisz van Schaick. Hij was een zoon van Cornelis van Schaick en Jannetje Rijks en 11 jaar jonger dan Aaltje. Op 6 augustus 1769 wordt nog een dochter Jannetje van Schaik gedoopt. Dit kind is waarschijnlijk jong overleden.

Evert van Schaik huurt op 10 augustus 1795 van de broers Hermen en Jan van Egdome, voor de tijd van 6 jaar de hofstede genoemd Egdome, enz. nu met ruim 34 morgen bouw - wei- en hooiland.

De jaarlijkse huur is 180 gulden met alle lasten van de grond. Vele voorwaarden worden genoemd, o.a. dat hij verplicht is de volle have van vee daarop te houden tot de verschijndag Petri 1802.

Van de kinderen Cornelis en Jan Gerrits zijn nog oefeningen in schoonschrift bewaard gebleven. Zij dateren van 1779 en 1783. De jongens waren toen 15 a 16 jaar oud.

Het gezin Gerrit Jansz van Egdome

In de bewonerslijst van 1783¹³ wordt Evert Cornelisz van Schaik als bewoner vermeld:

er zijn zeven personen in huis, waarschijnlijk de ouders en vijf ongehuwde kinderen. Cornelis is kort daarna overleden. Zijn nalatenschap, zijnde 1/4 part in Groot Egdome wordt op 19 februari 1789 getaxeerd op 1020 gulden (Dorpsger. 2348). Gerrit trouwt in 1793 met Jannetje Erris van t Voort. Zij vestigen zich op de boerderij Groot Hoevelaar (toen Oevelaar genoemd). Op deze boerderij hadden vele tientallen jaren de van Davelaars gewoond. In 1782 had Neeltje van Leusden weduwe van Oth Hendriksz van Davelaar die boerderij bij testament (Dorpsger 2347) bestemd voor haar oudste zoon Hendrik. Gerrit heeft hem waarschijnlijk gekocht, maar wij vonden geen akte daarvan. Op Hoevelaar wordt een dochter Aaltje geboren in 1793. Kort na de geboorte van de tweede dochter Jannetje sterft de moeder. Het kind wordt gedoopt op dezelfde dag dat haar moeder begraven wordt. Gerrit hertrouwt in 1797 met een nicht van zijn overleden vrouw. Zij krijgen nog vijf kinderen, allemaal op Hoevelaar. Als Gerrit op 29 september 1815 is overleden wordt een inventaris gemaakt van de boedel op Hoevelaar (RAU LE001a00910, dd. 28-12-1815), waarop o.a. "een vriesse klok" ad f 12,- staat vermeld. Oom Herman van Egdome treedt als voogd van de kinderen op. In 1824 woont Jan van Es, getrouwd met Jannetje van Egdome, op Hoevelaar.

A-IV. *Gerrit Jansz van Egdome, gedoopt te Woudenberg op 27-2-1757, overleden te Woudenberg op 22-9-1815, getrouwd voor de eerste keer te Woudenberg op 10-3-1793 met Jannetje Erris van t Voort, gedoopt te Woudenberg op 21-10-1764, begraven te Woudenberg op 15-4-1796, dochter van Erris Anthonisz en Jannigje Teunis van de Wetering, getrouwd voor de tweede keer te Woudenberg op 22-10-1797 met Aaltje van t Voort, gedoopt te Renswoude op 13-11-1772, overleden te Woudenberg op 30-6-1813, dochter van Dirk Anthonisz en Geertje Tijmens van Kolfschoten.*

Uit het eerste huwelijk zijn geboren:

1. Aaltje, gedoopt te Woudenberg op 21-12-1793, getrouwd te Woudenberg op 11-1-

Kadasterkaart uit 1832. Huisnummers:
 163 - Egdom het Eerste.
 164 - Egdom bij het Hek.
 165 - Egdom het Tweede (Groot Egdom).

1817 met Dirk Berkhof.

2. Jannetje, gedoopt te Woudenberg 15-4-1796, getrouwd te Woudenberg op 5-11-1820 met Jan van Es.

Uit het tweede huwelijk zijn geboren:

3. Jan, gedoopt te Woudenberg op 31-5-1799, getrouwd te Woudenberg op 10-3-1822 met Gijsbertje van Maanen, geboren te Maarsbergen op 9-4-1808, dochter van Hendrik en Rijkje Voskuilen. Onder zijn na-

geslacht hoort de familie Jan van Egdom op de Heul.

4. Dirk, gedoopt te Woudenberg op 11-4-1802, overleden te Woudenberg op 18-5-1808.

5. Evert, gedoopt te Woudenberg op 16-12-1804, **volgt A-V.**

6. Geertje, gedoopt te Woudenberg op 29-7-1807, getrouwd te Scherpenzeel op 5-11-1838 met Jan van Ree.

7. Dirkje, gedoopt te Woudenberg op 7-3-1810, getrouwd te Woudenberg op 9-5-1829 met Hendrik van Altena.

In de familie van Egdom wordt nog verteld dat de derde zoon uit het tweede huwelijk, Evert, als vierjarig kind naar zijn ongetrouwde ooms op Groot Egdom ging, mogelijk in verband met ziekte en dood van zijn oudere broertje Dirk. Hij werd daar opgevoed en bleef er tot zijn dood. Waarschijnlijk ging ook het jongere zusje Geertje daar naar toe. Ook leeft onder de familie nog het verhaal, dat ten tijde van Napoleon, na de mislukte tocht naar Rusland, er op de boerderij inkwartiering kwam van kozakken uit Rusland of Pruisen uit Duitsland, die op het vuur in de koekepan kikkerbilletjes bakten. De archieven vertellen alleen dat in augustus 1811 - dus toen Napoleon nog op het hoogtepunt van zijn macht was en Nederland bij Frankrijk was ingelijfd - bij Evert van Schaik een grenadier was ingekwartierd, één van de ruim honderd man van het 124ste regiment 3de bataillon, dat toen in Woudenberg werd gelegerd¹⁴.

Een lijst van de veestapel uit 1812 (Oud Archief Gemeente Woudenberg) vermeldt dat Evert van Schaik toen beschikte over 11 "hoornbeesten" boven twee jaar, negen jongere, "hoornbeesten", vier paarden en 52 schapen.

De belastinglijst uit 1808

Er is een lijst bewaard uit 1808¹⁵ van de aangeslagenen in de speciale belasting van driemiljoen gulden, opgelegd in de Franse tijd. Op deze lijst staan vermeld op Egdome: Evert van Schaaïck bouwman voor 10 gulden, Jacob van Doorne dienstknegt voor 1 gulden, Hendrik Cornelissen schaapherder voor 1 gulden, Merritje van Abbelaar dienstmeid voor 10 stuivers en Mijntje van Voorthuizen dienstmeid ook voor 10 stuivers. De broers van Egdome hoorden tot het "gezin" van Evert van Schaick en werden dus niet apart vermeld. De twee hier vermelde dienstmeisjes hebben waarschijnlijk de verzorging van de kleine Evert en Geertje op zich genomen. Op 22 augustus 1808 werd voor notaris Voskuil een boedelscheiding gepasseerd, waarin Evert van Schaick de hofstede Groot Egdome met alle toebehooren en schulden aan de broers Herman en Jan Gerrits van Egdome overgeeft mits zij Evert zijn leven lang te hunne huize zullen "onderhouden in kost, drank, kledinge en redinge, midsgaders havenis en gemak te doen, zoo in ziekte als in gezondheid". In 1816 en 1817 maakt Evert testamenten bij notaris Van den Hengel te Leusden, waarin deze overdracht nog eens wordt bevestigd (RAU LE001a009, dd. 22-11-1816 en LE001a010, dd. 1-12-1817).

Het eerste bevolkingsregister van Woudenberg

Volgens het eerste Bevolkingsregister van Woudenberg uit 1824 wonen dan op Groot Egdome, huisnummer 165: Herman van Egdome (62), Jan Gerrits van Egdome (55), Evert van Egdome (20) en Geertje van Egdome (18). De overige vier bewoners Jacob van Meerveld (34), Lubbert van Maanen (45), Marritje Korsen (55) en Jannetje Vos (24) vormen het inwonend personeel. In 1832 overlijdt Jan Gerrits. Evert en Geertje blijven bij oom Harmen, inmiddels 72 jaar oud. Zij trouwen beide kort na elkaar, in 1838. Kort voor zijn huwelijk heeft Evert Groot Egdome formeel van oom Harmen overgenomen voor f 7500,- (notaris H.W. van Werkhoven te Amersfoort, dd. 23 mei 1838). Bij het huis staat dan een bak-

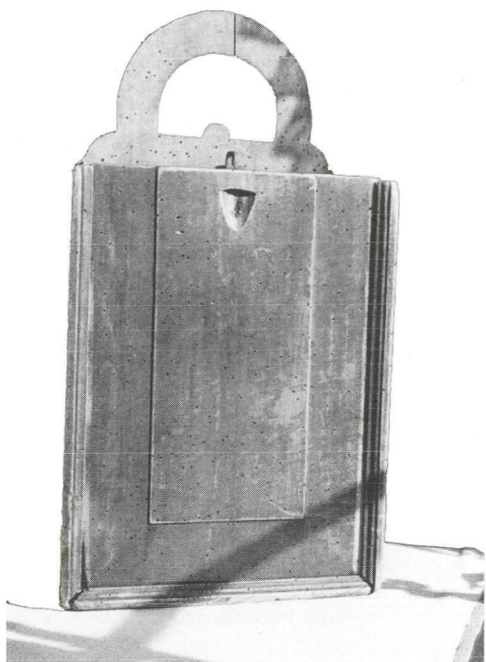
huis, twee schuren, twee schaaphokken en drie bergen, met in totaal ruim 45 bunder. De kadastrumnummers zijn D410/414, D431/444, D446/457 en D459. In 1842 koopt Evert er ruim 2 bunder bij (kadastrum D460/464) van de zuidpunt van het belendende erf Davelaar¹¹. En in 1845 koopt hij de tiendplicht van Domeinen af voor f 4365,60¹¹. Bovendien heeft omstreeks deze tijd Evert samen met zijn zus Geertje de boerderij "Egdome bij t Hek" van de erven van Rijk van Schaik gekocht; deze wordt verhuurd. In 1855 wordt de Rijn-spoorweg aangelegd over de uiterste zuidpunt van Egdome.

Het gezin Evert van Egdome

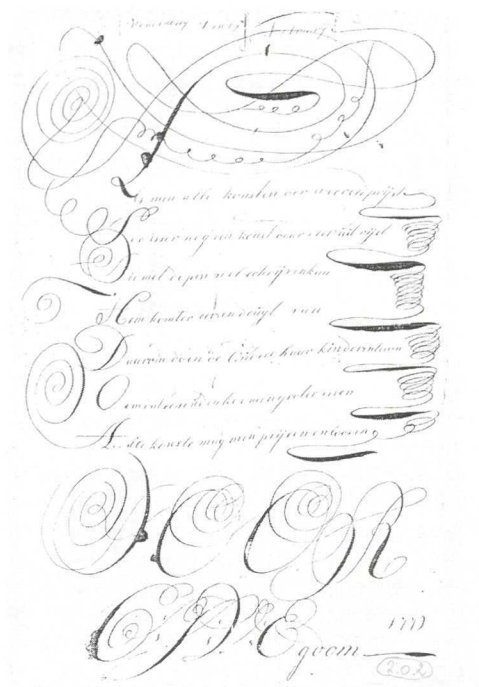
A-V. *Evert van Egdome, gedoopt te Woudenberg op 16-12-1804, overleden op Groot Egdome op 12-8-1882, getrouwd te Woudenberg op 20-10-1838 met Jacoba van Ravenhorst, geboren te Woudenberg op 26-11-1803, overleden op Groot Egdome op 31-1-1887, dochter van Sander Jansz en Cornelia Jans van Kolfschoten.*

Jacoba van Ravenhorst 1802-1887.

De schrijfla van Jacoba van Ravenhorst.

Schoonschrift uit de schrijfla (schooltas) van Jacoba van Ravenhorst.

Letterlap uit 1816 van Jacoba van Ravenhorst.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Gerrit, geboren te Woudenberg op 3-8-1840, overleden te Woudenberg op 5-12-1897, ongehuwd.*
2. *Sander, geboren te Woudenberg op 24-6-1842, overleden te Woudenberg op 29-8-1844.*
3. *Albertus, geboren te Woudenberg op 24-4-1844, volgt A-VI.*
4. *Cornelia, geboren te Woudenberg op 11-10-1845, overleden te Woudenberg op 5-5-1890, ongehuwd.*

Jacoba van Ravenhorst heeft haar oude houten schooltas, schrijfla genoemd, meegenomen naar Egdome. Die tas wordt thans nog door de heer C. Wolswinkel bewaard. De initialen K.V.R.H. betekenen Koba Van Raven Horst. Het echtpaar heeft oom Harmen verzorgd tot zijn dood in 1844 op 84-jarige leeftijd.

Evert was plaatsvervangend notabel van de Hervormde Gemeente van 1856-1868, kerkvoogd van 1869-1882, voorts lid van de gemeenteraad van Woudenberg van 1849-1861. Hij was in 1859 wethouder.

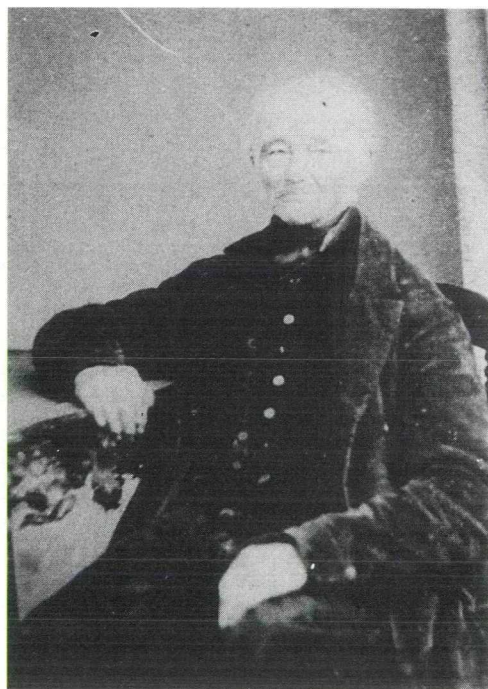
Hij nam in 1881 het initiatief tot aanleg van de begraafplaats Lambalgen. Deze begraafplaats is er pas na zijn dood gekomen. In de eerste jaren werd er weinig gebruik van gemaakt, maar toen in 1890 zijn dochter Cornelia er werd begraven, volgden er veel meer.

De boekhouding van Evert van Egdome

Evert heeft van 1835 tot 1874 een voor die tijd nauwkeurige boekhouding bijgehouden¹¹. Daarin noteerde hij jaarlijks de namen van zijn personeel en het jaarloon dat zij verdienden. Dit was in 1848 f 80,- voor de 1e knecht (de bouwmeester) tot f 20,- voor de 4de bediende, vaak de schapper, de jongen die de schapen hoedde en verzorgde. Later noteerde zoon Albert de lonen (in 1885) als volgt:

f 155,- voor de 1e knecht en f 48,- voor de 3de knecht, dit alles plus kost en inwoning. Verder noteerde Evert de jaarlijkse aankoop van lammeren (ruim 40 stuks per jaar à f 12,-) en de verkoop van de schapen à f 18,- gemiddeld). De schapenmest uit het

schaaphok was erg belangrijk als bemesting op het bouwland. Bijna dagelijks werd het schaaphok opgestrooid met plaggen of grond. Het gebeurde dat men de ene dag er grond in reed en de volgende dag, als het hok vol was nadat de schapen er 's nachts in geweest waren, dezelfde grond met de mest er weer uitreed. Zo zuinig was men op de mest, dat er geen korrel verloren mocht gaan. De boter bracht in 1838 zeven stuivers het pond op en werd geleverd in potten van ca. 35 pond (de pot weegt negen pond) of ook wel van 84 pond (de pot weegt dan 22 pond). In 1839 werden vier potten boter geleverd samen wegende netto 157 pond, waarvan drie potten à zeven stuivers en twee cent per pond, de vierde à zeven stuivers. Evert noteerde ook de opbrengst aan vimmen (100 garven) boekweit, rogge en een klein gedeelte weit (tarwe). De boekweit werd verkocht voor ongeveer f 2,50 per mud. Er werden veel bijen gehouden welke o.a. hun honing haalden op de boekweit,

Evert van Egdome 1804-1882. De man van de boekhouding.

waarvan de beste honing kwam. In het voorjaar werden de bijen naar de Betuwe gebracht, naar de bloeiende boomgaarden en de koolzaadvelden en in augustus naar de heide. De honing werd geleverd in tonnen van 200 a 300 pond (de ton weegt ca 25 pond) en leverde 22 à 25 cent per pond op. Als voorbeeld volgt hieronder een overzicht van de boekhouding van één jaar, nl. van 1845. Van het 10-tal recepten voor het zieke vee en de huisapotheek worden er enkele vermeld.

Recepten

Voor kwaadkreupel:

"Merkurius" voor 2 stuivers

"Blouwe fiterijoen" voor 2 st.

Witte aluin voor 2 stuivers

Spaans groen voor 3 st

Een ons bussekruid

Een vles wijn azijn

Voor het water:

5 cent wilde wijngaardwortels

5 cent tweede bast van vlier

5 cent gemalen mosterdzaad

Dit op een flesch beste klare genever

of een flesch sterk bier.

Warme 24 ure late trekken op een nieuwe stoof. 3 maal per dag een half theekoppie.

Voor het moerri:

Spaans groen voor 1 stuiver

Koopergroen voor 1 stuiver

Aluin voor 1 stuiver

Bloem van zwevel een half ons

Een weinige peper

in een pond olie gekookt

Voor het hoesten van een paard:

8 lood "sompriek"

8 dito gember

4 dito "antemonieuw"

4 dito holwortel

3 dito anijszaad

Boekhouding 1845

Jaarlonen aan de knechts in guldens (zij hadden kost en inwoning).

Willem van Ginkel

77

Henderik van Loenen

60 - 5

Evert Veldhuizen

47 - 3

Hendrik van Apeldoorn

12

- 44 schapen gekogt à 7,25, verkogt in 1846, 42 à 15,50.

- Op Klein Landaas rogge gekogt nr 8 voor 58 g, en nr 14 voor 53 g. In het Leersumse veld nr 146 voor 7,25.

- Aan H. v Ginkel hout verkogt van het bos tot zover als het dwarshoekje gaat voor 16 gulden.

- 25 jan. Aan van Leeuwen 3 eikebomen verkogt voor 80 gulden.

- 1 febr aan Ot van den Broek 2 eikebomen verkogt voor 3 of 24 gulden, 1 febr vol-daan.

- Aan Kees van den Broek 9 bergroeden voor 21 gulden en 50 cents per roei.

- Gerrit Apeldoorn 2,5 mud zaaiboekweit voor 9 gulden, den 26 mei 1846 ontvangen.

- Opbrengst aan vimmen boekweit en haver van de volgende hoeken (kampen), 1 vim is 100 garven, rondenhoek boekweit 57 v, kl. hooimaat, hekstuk 40, kamp voor-deur 42, bovenste kamp 31, lange kamp 80, het ouweland 30. Haver 50 v.

P.S. In 1845 de rog en weitbouw (tarwe) slegt en niet geteld.

Totaal geleverd 13 tonnen honing wegende 3131 pond + nog 46 pond, de prijs is 80 gld.

Het gezin van Albertus van Egdome

Na het overlijden van Evert in 1882 wordt de boerderij overgenomen door Albertus, die inmiddels is getrouwd, samen met zijn ongetrouwde broer Gerrit en zuster Cornelia.

A-VI. *Albertus van Egdome, geboren te Woudenberg op 24-4-1844, overleden te Woudenberg op 5-5-1931, getrouwd te Woudenberg op 18-10-1877 met Rijkje Peelen, geboren te Woudenberg op 23-4-1851, overleden te Woudenberg op 1-11-1938, dochter van Cornelis en Marringje ter Maaten.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Evert, geboren te Woudenberg op 18-8-1878, **volgt A-VII.**

2. Marretje, geboren te Woudenberg op 14-1-1880, overleden te Woudenberg op 14-2-

Albertus van Egdome, geboren 24 april 1844, gehuwd met Rijkje Peelen, geboren 23 april 1851.

1965, getrouwd te Woudenberg op 16-11-1911 met Lubbert Wolswinkel.

3. Jacoba, geboren te Woudenberg op 17-2-1882, overleden te Woudenberg op 25-9-1964, getrouwd te Woudenberg op 2-3-1905 met Jacob van Wolfswinkel.

In 1885 werd de spoorlijn van Amersfoort over Woudenberg naar Veenendaal en Kesteren aangelegd. Deze sneed Groot Egdome in tweeën. Het gevolg was, dat het land over de spoorlijn alleen te bereiken was via een door bomen afgesloten onbewaakte overweg. De koeien werden toen nog en ook nu weer op stal gemolken en men moest ze dus altijd met z'n tweeën over de spoorlijn halen en brengen. Ook met het hooien en later met de machines gaf het veel ongerief.

Albertus was notabel van de Hervormde Gemeente van 1898-1919 en wethouder van Woudenberg van 1894-1919. Een foto

daterend uit 1902, gemaakt bij het 25-jarig huwelijk van Albert en Rijkje laat het echtpaar met de kinderen zien bij de achterdeur van Groot Egdome; de dames dragen nog de muts, maar dat was voor de beide meisjes spoedig daarna afgelopen. Het echtpaar ging na het huwelijk van zoon Evert wonen aan de Vlieterweg op Bloemheuvel (nu Scherpenzeel), waar ze beiden zijn overleden. Evert neemt de boerderij over.

Het echtpaar Albertus van Egdome en Rijkje Peelen met de kinderen van links naar rechts: Evert, Marretje en Jacoba, omstreeks 1890.

Het gezin Albertus van Egdome en Rijkje Peelen met hun drie kinderen Marretje, Evert en Jacoba, in 1902.

Het echtpaar Albertus van Egdome en Rijkje Peelen op plm. 65-jarige leeftijd. Albertus was notabel van de Hervormde Gemeente van 1898-1919 en wethouder van Woudenberg van 1894-1919.

De bijenhoning wordt op deze foto van omstreeks 1895 verwerkt tot raathoning en tap- of pershoning. Links: Rijkje Peelen, midden: de knecht en rechts Albertus van Egdome.

Letterlap uit 1867 van Rijkje Peelen, geboren 1851.

Letterlap van Marretje van Egdom, geboren in 1880.

Het gezin van Evert van Egdom

A-VII. Evert van Egdom, gedoopt te Woudenberg op 18-8-1878, overleden te Woudenberg op 17-2-1958, getrouwd te Woudenberg op 23-3-1905 met Jannetta Maria van Wolfswinkel, geboren te Maarsbergen op 2-6-1880, overleden te Woudenberg op 21-10-1969, dochter van Cornelis en Jannetje van Ravenhorst.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Rika Alberta, geboren te Woudenberg op 5-2-1906, overleden te Woudenberg op 15-1-1946, getrouwd op 1-6-1933 met Aart Pieter Wolleswinkel.

2. Jannetje Cornelia, geboren te Woudenberg op 21-11-1907, overleden op 12-7-1990, getrouwd op 28-4-1931 met Adriaan Streefkerk.

3. Alberta, geboren te Woudenberg op 17-4-1911, overleden op 28-11-1970, getrouwd

op 6-1-1938 met Hendrik Jan van de Vliert.

4. Albertus, geboren te Woudenberg op 10-12-1913, **volgt A-VIIIa.**

5. Cornelis, geboren te Woudenberg op 26-5-1916, **volgt A-VIIIb.**

6. Jannetta Maria, geboren te Woudenberg op 8-10-1919, getrouwd op 20-5-1952 met Aart Elbert Jochemsen.

7. Evert, geboren te Woudenberg op 29-3-1924, **volgt A-VIIIc.**

Evert van Egdom, geboren in 1878, gehuwd met Jannetta Maria van Wolfswinkel, geboren in 1880.

Roofoverval op Groot Egdom in 1930

In februari 1930 werd Woudenberg opgeschrikt door een voor die tijd brutale roofoverval op Groot Egdom. Aan de achterzijde van de stal waren twee gemaskerde mannen het huis binnengedrongen. Onder bedreiging met een revolver werd Van Egdom gedwongen een afspraak te maken over de hoeveelheid geld die hij zou geven. De overvallers hadden haast, vertelt Albert van Egdom, die er als 16-jarige bijzat. Ze gingen tot tien tellen en dan schieten. Bij acht werd er een afspraak gemaakt. Toen ze op de heerd kwamen is Albert het raam uitgesprongen en naar de burens gehold. Een van de dochters was daar al aangekomen, had daar kleren en een fiets gekregen om de dichtstbijwonende politiemann te waarschuwen, de heer Peters aan de Stationsweg op de hoek van de Rumelaarseweg. Albert holde er achteraan. "Ik heb nog nooit in mijn leven zó hard gelopen", zegt hij. Inmiddels had Evert langzaam het geld uitgeteld. De overvallers vertrokken op de fiets. De heer Peters, net gewaarschuwd, zag tot zijn verbazing twee hardrijdende mannen op fietsen zonder licht voorbijrijden. De overvallers hadden precies de weg langs zijn huis gekozen. Hij ging er achteraan op zijn dienstfiets.

Ter hoogte van Ekris zijn de mannen elkaar in de wielen gereden, zodat hij ze, nog in bezit van de buit, kon arresteren. Het bleken twee jongens van 17 en 19 jaar te zijn, afkomstig uit de omgeving van Zeist.

Ten. sluitte een ereplaatsie voor rijksveldwachter

H. Peters, rijksveldwachter te Woudenberg. (uit: Utrecht Woord en Beeld 1930).

Langs dit landweggetje wisten de euveldaders aanvankelijk te ontsnappen, met een flink bedrag aan geld bij zich. Gelukkig waakten de dienaren van de H. Hermandad, die de heeren nog in het bezit van hun buit arresteerden. (uit: Utrecht Woord en Beeld 1930).

In "Utrecht in Woord en Beeld" werd het verhaal uitvoerig uit de doeken gedaan, toegelicht met enkele foto's. Daarbij een fraaie foto van de "heerd" waar negen generaties van Egdom hebben geleefd en de tiende generatie nu de koeien melkt in de melkput.

In de boerderij van den landbouwer van Egdom te Woudenberg heeft de vorige week een brutale roofoverval plaatsgevonden. Aan de achterzijde van de stal drongen twee gemaskerde bandieten het huis binnen. (uit: Utrecht Woord en Beeld 1930).

Foto van de huiskamer van de boerderij Groot Egdom, waar in 1930 een roofoverval werd gepleegd.

Een kijkje op de vredige boerenhofstede Groot Egdom waar in 1930 een roofoverval werd gepleegd. Foto uit Utrecht in Woord en Beeld. Dit blad schreef in 1930: "Het komt in onze provincie gelukkig niet veel voor dat men op deze wijze het platteland onveilig maakt".

Splitsing Groot Egdome

Evert was notabel van de Hervormde Gemeente van 1920-1958. Na het huwelijk van zoon Albertus op 9 mei 1940, welke op Groot Egdome blijft wonen, verhuist de familie naar een nieuw gebouwde boerderij aan de Brinkkanterweg. Deze is gebouwd op grond van de boerderij "Groot Davelaar het Eerste" met inbegrip van het zuidelijk gedeelte van Groot Egdome.

De oude boerderij die dateerde uit 1649 werd later afgebroken. De nieuwe boerderij werd genoemd de Pelenshoeve, naar het uitgestorven geslacht Peelen waarvan 3 generaties sinds 1838 op Groot Davelaar hadden gewoond. Evert werd op 24 februari 1941 gekozen tot wethouder van Woudenberg, als opvolger van de overleden heer P. Haanschoten. De gemeenteraad werd na 8 augustus 1941 als gevolg van maatregelen van de Duitse bezetter buiten werking gesteld. Op de eerste vergadering op 29 november 1945 van de tijdelijke raad, waarin Evert niet terugkeert, brengt de voorzitter dank aan de vorige wethouder Van Egdome, voor al hetgene hij onder moeilijke omstandigheden voor de gemeente heeft gedaan.

Splitsing Pelenshoeve

Als zoon Evert in 1959 gaat trouwen, wordt de Pelenshoeve in tweeën gesplitst. Op het zuidelijke gedeelte nabij de spoorlijn Utrecht-Arnhem wordt een nieuwe boerderij voor Evert gebouwd welke de naam krijgt van de Zonnehoeve. Cornelis blijft op de Pelenshoeve.

Het gezin Albertus van Egdome
A-VIIIa. Albertus van Egdome, geboren te Woudenberg op 10-12-1913, getrouwd te Scherpenzeel op 9-5-1940 met Neeltje van de Vliert, geboren te Scherpenzeel op 26-9-1910, dochter van Jacob en Neeltje van Ravenhorst.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Jannette Maria, geboren te Woudenberg op 20-6-1941, ge-

trouwd op 29-9-1965 met Jan de Vries.

2. Nelie Jacoba, geboren te 17-9-1943, getrouwd op 28-6-1967 met Cornelis Veenvliet.

3. Evelina, geboren te Woudenberg op 19-2-1945, getrouwd op 16-7-1970 met Gerrit Beulenkamp.

4. Jacoba, geboren te Woudenberg op 22-10-1946, getrouwd op 13-11-1973 met Jan Bloemendal.

5. Rika Alberta, geboren te Woudenberg op 12-1-1949, getrouwd op 19-4-1975 met Willem Bosch.

6. Evert, geboren te Woudenberg op 27-2-1952, volgt **A-IX**.

Echtpaar Albertus van Egdome (geboren in 1913) en Neeltje van de Vliert (geboren in 1910) met hun zes kinderen. Foto uit 1961. Van links naar rechts staande: dochter Nelie Jacoba, vader Albertus van Egdome, moeder Neeltje van de Vliert, zoon Evert, dochters Rika Alberta en Evelina.

Van links naar rechts zittende: dochter Jacoba en Jannette Maria.

De gezinnen Cornelis en Evert van Egdome

A-VIIIb. *Cornelis van Egdome, geboren te Woudenberg op 26-5-1916, getrouwd op 24-9-1958 met Janna van de Lagemaat, geboren te Woudenberg op 1-4-1929, dochter van Willem en Errisje Blaauwendraad.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Errisje, geboren te Woudenberg op 17-7-1959.*
2. *Jannetta Maria, geboren te Woudenberg op 1-4-1961.*
3. *Evert, geboren te Woudenberg op 26-9-1962.*
4. *Willemina, geboren te Woudenberg op 25-11-1964.*

A-VIIIc. *Evert van Egdome, geboren te Woudenberg op 29-3-1924, overleden te Woudenberg op 22-5-1992, getrouwd te Scherpenzeel op 12-11-1959 met Leonora Johanna van de Brandhof, dochter van Hendrik en Elisabeth de Leeuw.*

Uit dit huwelijk is geboren:

1. *Evert Albertus, geboren te Woudenberg op 28-7-1964.*

Het gezin Evert van Egdome

In 1977 trouwt Evert, de zoon van Albert. De familie Albert van Egdome gaat wonen in een burgerhuis in Scherpenzeel. Evert blijft op Groot Egdome wonen. Albert gaat veel helpen bij zijn zoon Evert op de boerderij. Dit wordt in de loop der jaren natuurlijk steeds minder.

A-IX. *Evert van Egdome, geboren te Woudenberg op 27-2-1952, getrouwd te Scherpenzeel op 6-7-1977 met Aaltje Hardeman, geboren te Overberg gemeente Leersum op 9-6-1954, dochter van Gerard en Gerritje Osnabrugge.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Albertus, geboren te Woudenberg op 7-5-1978.*
2. *Gerardus, geboren te Woudenberg op 5-6-1979.*

3. *Cornelis Evert, geboren te Woudenberg op 17-4-1983.*

4. *Gerritje Johanna, geboren te Woudenberg op 13-2-1987.*

5. *Nelie Aline, geboren te Woudenberg op 5-11-1989.*

6. *Barend Marinus, geboren te Woudenberg op 9-3-1993.*

Echtpaar Evert van Egdome (geboren in 1952) en Aaltje Hardeman (geboren in 1954) met hun zes kinderen. Foto uit 1994.

Eerste rij van links naar rechts: zoon Gerardus, moeder Aaltje Hardeman, zoon Barend Marinus, vader Evert van Egdome en zoon Albertus.

Tweede rij van links naar rechts: dochter Gerritje Johanna, zoon Cornelis Evert en dochter Nelie Aline.

De boerderij Groot Egdome in 1982. Van links naar rechts de kinderen: Gerardus van Egdome, geboren 5 juni 1979, Marc Wolswinkel Jzn, geboren 18 mei 1972 en Albertus van Egdome, geboren 7 mei 1978.

De boerderij en de bedrijfsvoering

Wat de boerderij en de bedrijfsvoering betreft wordt nog het volgende vermeld. Onder Albertus (A-VI) werd één gebint (ca. vier meter) aan het achterhuis gebouwd. In 1965 werd het bakhuis en een schuur afgebroken. Op deze plaats werd een nieuw woonhuis, aansluitend aan het oude voorhuis gebouwd. Een nieuwe ligboxenstal werd in 1972 gebouwd aan het oude voorhuis. De oude stal werd ingericht als loopstal met voederplaats, de slaapkamers als wachtruimte voor de koeien en de heerd als melklokaal met een melkput waar vier koeien gelijk konden worden gemolken. In 1986 werd de melkput vergroot tot melkplaats voor acht koeien. Deze verbouwingen waren nodig omdat de bedrijfsvoering in de laatste eeuw geweldig is veranderd. Hoewel het altijd een gemengd bedrijf is geweest - evenals bijna alle boerderijen in de Gelderse Vallei - was toch onder Evert van Egdome (A-V) de koren- en boekweitbouw het belangrijkste onderdeel van het bedrijf met daarnaast de schapenhouderij (vooral

voor de mest) en de bijenhouderij (voor de honing van de boekweit). De melkveehouderij had weinig te betekenen. Toen eind vorige eeuw de grote landbouwcrisis uitbrak door de uitgebreide invoer van Amerikaans graan, trokken veel boerenjongens en ook gezinnen naar de Verenigde Staten. De boeren die achterbleven, wijzigden de bedrijfsvoering. Veel bouwland werd grasland, kunstmest werd gebruikt als aanvulling op de bedrijfsmest en er werden melkfabrieken opgericht. Albertus van Egdome werd een van de eerste aandeelhouders van de Roomboterfabriek "de Vooruitgang" en was ook vanaf het begin melkleverancier. De varkens- en kippenhouderij werden uitgebreid. Het houden van kippen verdween weer op de meeste boerderijen toen enkele grote bedrijven legbatterijen inrichtten. In de tweede wereldoorlog 1940 - 1945, is er nog de scheurplicht geweest voor een gedeelte van het grasland, maar kort na 1945 werd al snel het laatste bouwland weer omgezet in grasland, behalve een deel dat bestemd werd voor de verbouw

De koperen tabaksdoos met puzzel.

van snijmais voor het inkuilen. De korenbouw is nu praktisch uit de gehele Gelderse Vallei verdwenen.

*dus leer dan sterven in uw tijd
dan kan gij sterven zeer verblijd.*

Koperen tabaksdoos met puzzel

Bij een lid van de familie van Egdom is nog een koperen tabaksdoos met ingegraveerde teksten uit Deuteronomium 8 en 11 als een bijbelse puzzelspreuk aanwezig.

Het verhaal luidt dat een schaapherder deze teksten heeft ingegraveerd. De puzzelfiguren zijn hieronder in de tekst onderstreept. Deze luidt als volgt:

Wagt uw dat gij den Heere uwen God niet vergeet die uw geleid heeft. Door die groote en vreeselijke woestijn alwaar vuurige slangen en schorpioenen waaren en dorheid en geen water; die uw water uit de keiagtige rots voortbragt; die uw spijsde met man dat uwe vaders niet gekend hebben; om uw te verootmoedigen. Opdat gij uw hert niet verheft en zegt mijne kragt en mijne sterke hand heeft mij dit vermogen verkregen (Deut. 8: 11a en 15-17).

Legt dan deze woorden in uw hert en in uwe ziel en bindt ze tot een teken op uwe hand. Dat zij uw tot een voorhoofd siersel zij tussen uwe ogen en leer die uwe kinderen sprekende daarvan als gij in uwen bijbel leest en als gij op den weg gaat en als nederligt en als gij opstaat (Deut. 11: 18 en 19).

Gedenkt aan uw formeerder o zondig mens hoor mijn vermaan het sterven kan uw nooit ontgaan

De boerderij Groot Egdom, Lambalgseweg 18, anno 1994.

De oude schaapskooi bij de boerderij Groot Egdom, Lambalgseweg 18, anno 1994.

Egdom het eerste

Cornelis Adrianuss dan wel Cornelis Arrisz

De andere helft van Egdom werd in 1653 van Oudmunster gekocht door "Cornelis Adrianuss", toen "wonend onder Leusden". Hij ondertekent zelf met "Cornelisz Aresz". Wij mogen wel aannemen dat de Heren van Oudmunster de nette vorm "Adriaan" hebben gebruikt voor wie in Woudenberg gewoon Arris of Erris (beide schrijfwijzen worden gebruikt) heette. In de doopboeken van Scherpenzeel komt een "Cornelis Arrisz" voor, als vader van Jan, gedoopt 21 november 1647. Deze Cornelis woont dan op Klein Lambalgen onder Woudenberg. De naam van de moeder is niet vermeld. Onze Cornelis had inderdaad een zoon Jan, dus wij nemen maar aan dat hij in 1647 op Klein Lambalgen woonde. Later verhuisde hij naar Leusden tot hij de kans had om samen met Gerrit Hermansz Egdom te kopen en daarna Egdom het Eerste betrok.

De boerderij van Rutger Hermansz

Achter de zuidgrens van Egdom lag toen, in de Ginkel onder het gerecht Zuilesteijn, de grote boerderij van Rutger Hermansz, een broer van Gerrit Hermansz. Zijn kinderen waren ongeveer even oud als die van Cornelis Arrisz. Bij het huwelijk in 1667 van Thijs, de toen 21-jarige zoon van Rutger, zullen de drie zoons van Cornelis wel hebben meegefeest. En ze hebben ook meegetrouwd toen Thijs al in 1668 of 1669 werd begraven, nalatende zijn jonge weduwe Willempe Jansdochter van Davelaar met het pasgeboren zontje Jan. Het past dan ook wel dat in december 1669 Jan Cornelisz van Egdom trouwt met de weduwe van Thijs Rutgersz van Ginkel. Op Egdom het Eerste blijven dan de twee andere zonen van Cornelis Arrisz, genaamd Arris en Roelof bij hun vader. De archieven onthullen niet of er ook dochters waren. De lijst van bewoners van Woudenberg in 1675 vermeldt "Aris Cornelisz, een bouwman, met zijn vrouw". Vader is dan dus overleden.

Arris is in maart 1675 getrouwd met Truytje Rijks van de Vliert.

Het gezin Cornelis Arrisz

B-I. *Cornelis Arrisz, begraven te Scherpenzeel op 15-10-1673, getrouwd met Evertje Cornelis. Lidmaten te Scherpenzeel. Zoons Jan en Gerrit geven een bijdrage voor een kroon in de kerk van Scherpenzeel.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Arris, gedoopt te Scherpenzeel op 21-11-1647 (op Klein Lambalgen), **volgt B-IIa.**
2. Roelof, **volgt B-IIb.** (zie bij Egdom bij 't Hek).
3. Jan, **volgt B-IIc.** (zie bij Het Broekhuisje).
4. Gerrit, waarschijnlijk overleden kort na 1669.

Verschillende inschrijvingen in het Oud-schildregister

Verschillende inschrijvingen in het Oud-schildregister onder nummer 110 maken duidelijk wat er met het eigendom gebeurd is. "Cleyng Egdom", het boerderijtje met de vijf en een half morgen naast Oudenhorst, is tussen 1653 en 1675 verkocht aan Theunis Jordensz (van 't Broek), waarschijnlijk toen al met meer land dan bij het oude boerderijtje had behoord. Zie hierover verder het hoofdstuk "Klein Egdom". Het vaderlijk bezit is tussen de drie broers gescheiden. Jan Cornelisz van Egdom behield een stukje in de uiterste zuidpunt, grenzend aan zijn hofstede aan de Ginkel. Veel later is op dit stukje een huisje gebouwd dat toen het Broekhuisje genoemd werd. Zie daarvoor het hoofdstuk "Broekhuisje". Roelof Cornelisz van Egdom kreeg een deel aan de oostkant. Hij bouwde daarop omstreeks 1700 een boerderij, die in het hoofdstuk "Egdom bij het Hek" behandeld wordt. Arris Cornelisz van Egdom bleef wonen op Egdom het Eerste en wordt hieronder verder besproken. Inmiddels is ook duidelijk dat alle drie de jongens zich "Van Egdom" noemden. Deze tweede tak wordt in de genealogiën met een B- aangegeven.

Het gezin Erris (Arris) Cornelisz van Egdome

B-Ila. Erris (Arris) Cornelisz van Egdome, overleden voor 1722, getrouwd voor de eerste keer te Renswoude op 21-3-1675 (attestatie van Scherpenzeel) met Truitje Rijkssen van de Vliert, geboren te Renswoude in 1650, begraven te Scherpenzeel op 19-2-1683, getrouwd voor de tweede keer te Doorn op 26-10-1684.

Uit het eerste huwelijk zijn geboren:

1. Cnelis, gedoopt te Scherpenzeel op 9-12-1675.
2. Evertje, gedoopt te Scherpenzeel op 21-10-1677, getrouwd te Amerongen op 21-10-1708 met Gysbert Roelofs.
3. Rijk, gedoopt te Scherpenzeel op 25-4-1680.
4. Rijkje, gedoopt te Scherpenzeel op 20-8-1682.

Uit het tweede huwelijk zijn geboren:

5. Teunisje, gedoopt te Scherpenzeel op 1-5-1687.
6. Cornelis, gedoopt te Scherpenzeel op 12-8-1688.
7. Truitje, gedoopt te Scherpenzeel op 12-10-1690, getrouwd te Woudenberg op 6-12-1722 met Jan Hendriksz, jongeman van Lunteren.
8. Geertje, gedoopt te Scherpenzeel op 23-7-1693, getrouwd te Woudenberg op 14-10-1725 met Jacob Cornelisz (van Vlastuin), weduwnaar van Gerritje Sanders.

Als Truytje in 1683 overlijdt hebben Erris en Truytje vier kinderen. Het volgend jaar hertrouwt Erris met Hendrikje Cornelisdochter, een meisje uit Doorn. Er komen nog vier kinderen.

De zetting voor het haardstedengeld uit 1693⁵ geeft een idee van de grootte van de boerderij op Egdome het Eerste. Er wordt voor drie stookplaatsen belasting betaald en dat is riant voor die tijd. De gezamenlijke kinderen van Cornelis Errissen worden hier nog als eigenaars vermeld. De scheiding heeft blijkbaar nog niet plaatsgehad. In 1707 krijgen zij "octrooy" (toestemming) om een testament te maken. Het testament zal wel zijn gemaakt, maar is niet gevonden.

Wel bewaard is de notariële akte waarin

Hendrikje Cornelis, weduwe van Erris Cornelisz de hofstede door haar bewoond, verhuurt aan Hannis Hendriksz van Nieuwenhuizen, die gaat trouwen met haar jongste dochter Geertje (RAU-nr. WO001a001, dd. 16 oct 1722). Hendrikje Cornelis met haar getrouwde dochters Truitje en Geertje nemen een hypotheek op Egdome van 600 Caroli guldens à 4% (Dorpsger 2346, dd. 18 april 1726). In deze akte wordt de boerderij omschreven als belend oostwaarts door Cornelis Roelofs (dat is Egdome aan het Hek), westwaarts door Gerrit de Kruyf (dat is Groot Davelaar), zuidwaarts door "Gerrit Jansz op Groot Egdome" en noordwaarts door de erfgenamen van Jan Evertsz op de Beek (dat is Davelaar). Kort daarna wordt de boedel gescheiden. Dochter Evertje en haar man krijgen 200 gulden en Hendrikje met haar twee dochters behouden het onroerend goed (dd. 4 nov 1726, geregistreerd in 1738, Dorpsger 2346, fol. 173).

Hannes Hendriksz op Egdome

In de zetting van het familiegedeld uit 1730 staat "Hannis Hendriksz op Egdome". Zijn achtergrond is niet duidelijk geworden. In bovengenoemde akte van verhuur van oktober 1722 heet hij Hannes Hendriksz van Nieuwenhuizen, bij zijn huwelijk en bij het dopen van de kinderen te Woudenberg in 1723 en 1724 alleen Hannes Hendriksz. In 1732 nemen zij hypotheek op Egdome: hij heet nu Hannes Hendriksz Kleijer (Dorpsger 2346, dd. 16 mei 1732). En als in 1738 Egdome wordt verkocht, noemt hij zich ook Hannes Hendriksz Kleijer. Er is geen relatie met de familie Kleijer, noch met de hofstede Nieuwenhuizen gevonden.

Verkoop van het land gelegen op Egdome

De verkoop in 1738 is geregistreerd in Dorpsger 2346 (fol. 174v). Koper van de "hofstede met 20 morgen lands gelegen op Egdome" is "Jan Rijkssen. De gezinssamenstelling wordt vermeld onder C1 bij Egdome bij het hek, wonende op Voskuijlen, bij zijn moeder de weduwe Rijk Gerritsz. De nieuwe eigenaar wordt belast met een jaarlijkse uitkering van 30 gulden aan Hendrikje Cor-

nelis en moet bovendien een oude verplichting rustend op deze hofstede overnemen: een halve schepel rogge aan de pastorie en een halve schepel boekweit aan "de costerye" te Scherpenzeel. De koper is een zoon van Rijk Gerritsz, de stiefzoon van Roelof Cornelisz van Egdom, die eigenaar was van Egdom bij t Hek. Hij was dus een halve achterneef van Hannes en Truytje. De weduwe van Rijk Gerritsz woonde al jaren met de kinderen op een gepachte boerderij op Voskuijlen. Bij de koop is Jan in de dertig en nog ongetrouwd. In de lijst van huisgezinnen van 1748 staat hij als Jan Rijksen en zuster, boer met ruim 20 morgen onder zijn beheer, en met twee inwonende knechts en een meid. Die zuster zal wel Maria geweest zijn. Zij is later peettante van zijn kinderen en overlijdt in 1757. Jan trouwt in 1749 als "Jan Rijksen van Egdom" met Maria Errisdochter van Ekeris.

Het gezin Jan Rijksz van Egdom

C-II. *Jan Rijksz van Egdom, getrouwd te Woudenberg op 26-1-1749 met Maria Erris van Ekeris. Zij hertrouwt te Woudenberg op 10-11-1771 met Willem Jacobsz Verbeek (van Beek).*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

- 1. Erris, gedoopt te Woudenberg op 26-10-1749, jong overleden.*
- 2. Erris, gedoopt te Woudenberg op 17-1-1751, overleden op Klein Egdom op 23-7-1830, getrouwd te Scherpenzeel op 10-3-1793 met Jannetje Wouters van Sniddelaar. Koopt Klein Egdom (Dorpsger 2350, dd. 15-1-1807).*
- 3. Martie, gedoopt te Woudenberg op 26-12-1753, getrouwd te Woudenberg op 25-10-1778 met Cornelis Jansz van Wittenberg.*
- 4. Rijk, gedoopt te Woudenberg op 14-12-1755, voor de eerste keer getrouwd te Woudenberg op 9-8-1789 met Gijsbertje Veenendaal weduwe van Klaas van Barneveld, getrouwd voor de tweede keer te Leusden op 9-12-1808 met Maria van Maarn.*
- 5. Cornelia, gedoopt te Woudenberg op 22-1-1758, getrouwd te Scherpenzeel op 27-2-1785 met Tijs Roelofs van Wolfswinkel.*
- 6. Gerrit, gedoopt te Woudenberg op 17-2-*

1760, volgt C-III.

7. Matthijs, gedoopt te Woudenberg op 5-9-1762, jong overleden.

8. Maria, gedoopt te Woudenberg op 29-4-1764, getrouwd met Jan Meessen.

9. Tijs, gedoopt te Woudenberg op 27-7-1766, overleden voor 1797.

10. Jantje, gedoopt te Woudenberg op 20-12-1767, begraven te Woudenberg op 15-6-1789.

Op 3 januari 1771 wordt in Woudenberg een Jan Ricksen van Egdom begraven, maar dat kan ook zijn gelijknamige broer zijn. In ieder geval hertrouwt Maria van Ekeris in dat jaar met Willem Jacobsz Verbeek. Deze lost kort daarop de hypotheek uit 1726 af, zoals uit een aantekening in margine in het gerechtsboek blijkt. Het Oudschildgeldregister van 1775 vermeldt dat nu Willem Verbeek "als getrouwt hebbend de weduwe van Jan Rijksz op Egdom" eigenaar en gebruiker is. In de bewonerslijst van 1783 staat hij als boer met 18 morgen land en met zes volwassen mensen in huis genoteerd.

Overdracht Egdom op Gerrit Jansz van Egdom

In 1797 trouwt zoon Gerrit en dan gaan Willem Verbeek en zijn vrouw naar de Treek, waar notaris Arn. van Geijtenbeek toen woonde, om hun testament te maken (RAU-nr. WO002a002, dd. 3 april 1797). Hij benoemt de bij hem inwonende Gerrit Jansz van Egdom tot zijn universeel erfgenaam. Zij benoemt haar zes kinderen tot erfgenaam op voorwaarde dat Erris, Rijk, Marringje, Cornelia en Maria de boerderij aan Gerrit laten waarvoor hij hen elk 200 gulden zal moeten uitkeren. Dat is wel niet zoveel maar Maria van Ekeris vindt dat Gerrit "voor zijn getrouwe vlijt en behartigende de bouw en de boerderij zeedert lange aan deesen boedel beweesen, uyt dien hoofde meerder toe te koomen". In 1805 woont de "weduwe van Willem Verbeek, boerin" nog hier. Op 25 september 1807 wordt zij begraven. Op 14 augustus 1808 verklaren Rijk van Egdom, Erris van Egdom, Maria van Egdom getrouwd met Jan Meessen, Cornelia van

Egdom getrouwd met Tijs van Wolfswinkel en Merritje van Egdom getrouwd met Cornelis van Wittenberg voor het gerecht (Dorpsger 2350) dat zij van hun broer Gerrit Jansz van Egdom "wonend op de hofstede de Brinkant te Woudenberg", ontvangen hebben elk 400 gulden, "volgens accoord vermeerderd met de andere helft".

De belastinglijst van 1808 vermeldt hier inderdaad Gerrit van Egdom bouwman. Swaantje Hendriksen werkt bij hem als dienstmeid en moet 10 stuivers aan die belasting bijdragen. De boerderij heeft nu het huisnummer 156 gekregen, maar dat wordt in 1810 al gewijzigd in nummer 163. Dit blijft voorlopig het Woudenbergse huisnummer.

In 1830 wonen Gerrit en Wijntje er nog; Teuntje Moesbergen, een zesjarige kleindochter, woont bij hen in. Uit de eerste kadasterlijst van 1832 blijkt Gerrit eigenaar van het huis op sectie D nr 197.

Het gezin Gerrit Jansz van Egdom

C-III. Gerrit Jansz van Egdom, gedoopt te Woudenberg op 17-2-1760, getrouwd te Woudenberg op 19-3-1797 met Wijntje Claas van Barneveld.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Jan, gedoopt te Woudenberg op 30-7-1797, getrouwd te Woudenberg op 20-7-1821 met Jantje Moesbergen.
2. Klaas, gedoopt te Woudenberg op 31-3-1799.
3. Maria, gedoopt te Woudenberg op 16-1-1803.
4. Gijsje, gedoopt te Woudenberg op 15-12-1805.
5. Janna, gedoopt te Woudenberg op 3-12-1809.
6. Willem, geboren te Woudenberg op 14-8-1813.

Nakomelingen van Melis van Laar

In 1844 is de boerderij door de erven van Gerrit verkocht aan Gerrit Berkhof. Deze verkoopt hem op 6 mei 1864 voor f 9000,- aan Jacob Wolfswinkel¹¹. Jacob koopt er in 1865 nog zeven ha weiland en bosgrond op Davelaar bij en hij koopt in 1866 de tienden voor het tiendblok "Egdom het eerste" af van het Kroondomein voor f 3311,24; in dit laatste stuk heet hij overigens "Jacob Wolswinkel". Dan verkoopt hij twee ha in publieke veiling in 1872 aan Tijmen Steenbeek en draagt de rest op 1 februari 1873 voor f 11.000,- over aan Melis van Laar. Nu heet de verkoper "Jacob Wolfswinkel zich ook noemende Wolswinkel". Bij deze laatste verkopen is ook een duidelijke kadastrale tekening van het erf gemaakt¹¹. Melis van Laar moet een stukje van 77 are en 65 centiare in 1882 aan de Staatsspoorweg verkopen. Hij krijgt er f 2825,76 voor.

Thans wonen er nog nakomelingen van Melis van Laar op Egdom het Eerste.

Boerderij Egdom het Eerste, bewoond door K. van Laar, Lambalgseweg 13. Foto uit 1969.

Egdom bij het hek

Roelof Cornelisz van Egdom

Roelof Cornelisz wordt pas in 1706 voor het eerst in de Oudschildgeldregisters genoemd. In 1696 wordt bij nummer 110a nog vermeld dat Erris Cornelisz voor 17 morgens betaalt (dat zijn "belastingmorgens"). In feite was het goed bijna driemaal zo groot. In 1706 vermeldt het Oudschildgeldregister dat Erris Cornelisz voor 2/3 deel en Roelof Cornelisz voor 1/3 deel van dit goed moet betalen.

Roelof trouwt in 1680 met zijn schoonzuster Geertje Rijks van de Vliert weduwe van Gerrit Jansz van t Broek. Gerrit woonde bij zijn huwelijk in 1670 op Lambalgen, waarschijnlijk als huurder van de familie de Gruyter. In het trouwboek van Scherpenzeel wordt vermeld dat Geertje bij haar tweede huwelijk op Klein Lambalgen woont, maar wij vinden Roelof na zijn huwelijk weer als pachter op Lambalgen, dus daar heeft Geertje wellicht al die tijd gewoond. Op 1 januari 1675 hebben Gerrit en Geertje een zoon Rijk gekregen. Volgens de inwonerlijst van 1675 hadden zij toen twee kinderen maar van dat andere kind is verder niets bekend.

Het gezin Roelof Cornelisz van Egdom

B-IIb. *Roelof Cornelisz van Egdom, overleden ca. 1718, getrouwd te Scherpenzeel op 18-1-1680 met Geertje Rijks (van de Vliert), gedoopt te Renswoude op 1-3-1647, weduwe van Gerrit Jansz van 't Broek op Lambalgen. Zij heeft dan al een zoon Rijk Gerritsz, zie C-I.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Gerritje, gedoopt te Scherpenzeel op 23-10-1681.*
2. *Evertje, gedoopt te Scherpenzeel op 17-10-1686, voor de eerste keer getrouwd te Woudenberg op 1-3-1716 met Theunis Helmerstsz (van den Dooijestok), zoon van Helmert Jansz en Geertje Theunis, voor de tweede keer getrouwd te Woudenberg op 16-11-1721 met Cornelis Evertsz jongeman van Scherpenzeel.*

3. *Cornelis, gedoopt te Scherpenzeel op 6-6-1690, getrouwd te Woudenberg op 1-3-1716 met Evertje Helmerstsz van Overeem, volgt B-III (bij t Broekhuisje).*

Het gezin Rijk Gerritsz

C-I. *Rijk Gerritsz, gedoopt te Scherpenzeel op 1-1-1675, zoon van Gerrit Jansz van t Broek en Geertje Rijks van de Vliert, getrouwd te Renswoude (als jongeman van Lambalgen) op 6-11-1701 met Marritje Jans, gedoopt te Renswoude op 26-5-1678, dochter van Jan Arisz Swart en Jantje Breunis.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Gerrit, gedoopt te Scherpenzeel op 9-4-1702, jong overleden.*
2. *Gerrit, gedoopt te Scherpenzeel op 10-5-1704.*
3. *Jan, gedoopt te Scherpenzeel op 28-11-1706, komt van C-II (bij Egdom het Eerste).*
4. *Jan, gedoopt te Scherpenzeel op 17-6-1708, getrouwd te Woudenberg op 23-4-1752 met Dirkje Thijs. Zij hertrouwt te Woudenberg op 12-7-1772 met Gerrit Cornelisz van Horrisvelt (zij woont dan in Leusden).*
5. *Gijsbert, gedoopt te Scherpenzeel op 22-9-1709, waarschijnlijk jong overleden.*
6. *Jannetje, gedoopt te Scherpenzeel op 18-1-1711, getrouwd te Scherpenzeel op 18-7-1734 (als Jannetje Rikken wonende op Egdom) met Cornelis Jansz van Schaik. Zie verder D-I.*
7. *Geertje, gedoopt te Scherpenzeel op 10-4-1712, getrouwd te Woudenberg op 30-3-1750 met Hendrik Hendriksz Overeem.*
8. *Cornelis, gedoopt te Scherpenzeel op 27-8-1713, getrouwd te Woudenberg op 24-12-1741 met Willemijntje Gijsbertsz van de Vliert. Hij gaat op een boerderij op Ekeris wonen, met nageslacht.*
9. *Maria Rijks van Egdom, peettante (1749) bij doop kind van Schaik en (1753) bij kind van Jan, overleden te Woudenberg op 26-5-1757.*
10. *Gijsbertje, gedoopt te Scherpenzeel op*

16-2-1721, getrouwd te Woudenberg op 14-6-1744 met Bart Gijsbertsz van de Lagemaat.

In de bewonerslijst van 1783 staat achter Willem Verbeek de weduwe van Cornelis Jansz met twee personen boven 10 jaar in huis en met één morgen onder haar beheer. Het land was blijkbaar nog verhuurd. Van 1807 tot 1812 wordt Rijk van Schaik als bewoner en eigenaar vermeld (eigenaar van twee koeien in 1812). In het Bevolkingsregister van 1824 wordt Willem van Apeldoorn, jager, als bewoner (huisnummer 164) genoemd en volgens het kadaster van 1832 zijn de erven van Rijk van Schaik eigenaar (sectie D, nr 420).

Tot ca. 1700 blijft Rijk op Lambalgen. Van daaruit gebruikt hij zijn erfdeel van Egdom of laat zijn broer Erris dat gebruiken. De jonge Rijk Gerritsz wordt daar opgevoed. Dan vinden wij opeens in de belastinglijst van 1703 vermeld: Roelof Cornelisz op Egdom. Hij heeft dan dus een boerderij laten bouwen op zijn eigen grond, vlak bij het hek naar Lambalgen. Rijk Gerritsz die in 1701 getrouwd is, blijft op Lambalgen. Roelof overlijdt tussen 1716 en 1719: zoon Cornelis neemt de boerderij over. Cornelis die meestal Cornelis Roelen genoemd wordt, doet een goed huwelijk. Hij trouwt in 1716 Evertje, een dochter van de zeer goede Helmert Dirksz van Overeem. In 1725 erft hij een hofstede op Rumelaar van zijn schoonvader (WO001a001, dd. 2 april 1725) en gaat daar wonen. Egdom bij t Hek wordt verhuurd aan Jan Thymensen. In 1731 wordt die verhuur nog eens verlengd (WO001a001, dd. 14-01-1731) door Rijk Gerritsz en Cornelis Roelen. De weduwe van Roelof Cornelisz is blijkbaar inmiddels ook overleden. Cornelis Roelen verkoopt de helft van Klein Egdom met negen morgen lands in 1741 aan Marritje Jans wed Rijk Gerritsz, die de wederhelft bezit; bruiker is Jan Thymansz (Dorpsger 2346, fol. 200, dd. 31 juli 1741). Dan is dus ook Rijk Gerritsz overleden.

In 1742 verhuurt Merritje het huis "met annex staande aan t Hek bezijden de Lambalgse steeg, zoals tevoren door Jan Thymansz gebruikt", aan Jan Rochusz, maar zonder het daarbij horende land (WO001a001, dd. 23-11-1742). Het Oudschildgeldregister vermeldt in 1745 nog "de weduwe Rijk Garritze en soon, bruyken self": daarna raken wij het spoor bijster. Het Oudschildgeldregister van 1775 geeft als eigenaresse de weduwe van Cornelis Van Schaik dat is dus Jannetje Rijks van Egdom. Als gebruiker staat vermeld Willem Jacobsz Verbeek, de bewoner van Egdom het Eerste.

Het gezin Cornelis Jansz van Schaick

D-I. *Cornelis Jansz van Schaick, voor de eerste keer getrouwd te Scherpenzeel op 2-6-1726 met Grietje Alberts van Koudijs, voor de tweede keer getrouwd te Scherpenzeel op 18-7-1734 (wonend op Klein Schaik onder Scherpenzeel) met Jannetje Rijksz van Egdom.*

Het is niet bekend of er uit het eerste huwelijk kinderen zijn geboren.

Uit het tweede huwelijk zijn geboren:

1. *Jan, gedoopt te Scherpenzeel op 22-8-1734, getrouwd te Woudenberg op 9-8-1761 met Jacobje Willems van Ede.*

2. *Marritje, gedoopt te Scherpenzeel op 15-4-1736.*

3. *Rijk, gedoopt te Scherpenzeel op 22-6-1738, volgt D-II.*

4. *Evert, gedoopt te Woudenberg op 10-4-1740, overleden op Groot Egdom op 22-10-1819, getrouwd te Woudenberg op 17-7-1768 met Aaltje Hermens weduwe van Jan Gerritsz van Egdom en gaat op Groot Egdom wonen.*

5. *Gerrit, gedoopt te Woudenberg op 8-7-1742.*

6. *Gysbert, gedoopt te Woudenberg op 12-7-1744.*

7. *Cornelis, gedoopt te Woudenberg op 9-10-1746, jong overleden.*

8. *Cornelis, gedoopt te Woudenberg op 23-2-1749, overleden te Woudenberg op 20-9-1822, getrouwd met Teuntje van de Wetering.*

Het gezin Rijk Cornelisz van Schaik

D-Ila. Rijk Cornelisz van Schaik, overleden te Woudenberg op Nieuwenhuizen op 4-2-1827, getrouwd met Jannetje Jans van Overeem.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

- 1. Cornelis, gedoopt te Woudenberg op 2-2-1777.*
- 2. Teunisje, gedoopt te Woudenberg op 15-8-1779, overleden te Woudenberg op 4-12-1826, voor de eerste keer getrouwd te Amersfoort op 19-4-1804 met Jan van Nieuwenhuizen, overleden te Leusden op 17-12-1808, voor de tweede keer getrouwd te Woudenberg op 24-11-1811 met Anthonie van de Lagemaat.*
- 3. Jan, gedoopt te Woudenberg op 2-11-1783.*

Eigenaar A. van Wessel

De erven van Rijk van Schaik hebben Egdom bij t Hek omstreeks 1840 verkocht aan Evert van Egdom op Groot Egdom, samen met zijn zuster Geertje, toen net getrouwd met Jan van Ree. Het kadaster geeft dan een aantal combinaties van eigenaren binnen de familie van Egdom; uiteindelijk erft Albertus het geheel. De boerderij wordt in 1916 verhuurd aan Teus van Wessel, getrouwd met Alberts nicht Geertje Peelen, die er tot 1951 op woonde. Omstreeks 1980 kocht de huurder A. van Wessel de boerderij van Jannetje van Wolfswinkel, kleindochter van Albertus, die hem van haar ouders had geërfd.

De boerderij Egdom bij 't Hek, Lambalgseweg 24, thans in eigendom van de bewoner A.H. van Wessel.

Het broekhuisje

De kaart van Gerrit Jacobsz

In 1712 heeft Gerrit Jacobsz van Blotenburg een fraaie kaart laten tekenen van zijn bezittingen in de heerlijkheid Zuilestein, Leersum en Ginkel (RAU, Leersum nr 2167). Daarop zijn ook de andere eigenaren van landerijen in deze heerlijkheid aangetekend. De erfgenamen van "Jan Cornelisz Eghdam Zal." komen voor met ongeveer 40 morgen rond de boerderij aan de Haarweg bij de Zandschulp. Bovendien zijn aan de noordgrens ook eigenaren van de aangrenzende landerijen vermeld. Wij lezen daar achtereenvolgens van oost naar west: "de Heer Gallius naestgeland" (dat is Andries Gallus eigenaar van Oudenhorst), "Jan Cornelisz Eghdams erfgenaemen aengeland", "Gerrit Jansen cum suis aengeland" (dat zijn de twee stukken van Egdome) en "Gerrit de Kruyf aengeland" (dat is de zuidpunt van Davelaar). Zo weten wij dat Jan Cornelisz van Egdome een strookje land bezat tussen Groot Egdome en Oudenhorst. Dat moet hij hebben verworven bij de scheiding met zijn broers.

Hun nalatenschap wordt in 1727 gescheiden (WO001a001, dd. 13 sept 1727): "Jan Thijsz van Ginkel ter eenre en Peter Aalbertsz getrouwd met Grietje Jans ter andere, te kennen gevende dat zijn overleden Jan Cornelisz van Egdome en Willempje Jans, des Comparanten stiefvader, vader en moeder respectieve, nalatende ab intestato den eersten Comparant 1/4 part en den tweede 3/4 part" scheiden de boedel. Deze Grietje is blijkbaar de enige overlevende dochter van Jan Cornelisz zelf. De hofstede valt toe aan Jan Thijsz van Ginkel, plus nog "drie morgen in t broek", thans gebruikt door Thijs Jansz van Kolschoten". Dat laatste is waarschijnlijk het stukje Egdome. In het Oudschildgeldregister wordt dit stukje niet vermeld en er staat ook geen huis op.

De verdere geschiedenis kon niet worden nagegaan. Mogelijk heeft Jan Thijsz, die ook nog grote bezittingen in Slappendel en

op de Wetering had geërfd, dit stukje snel verkocht.

Het gezin Jan Cornelisz van Egdome

B-IIc. (*Zie Egdome het eerste*) Jan Cornelisz van Egdome, getrouwd te Scherpenzeel op 26-12-1669 met Willempje Jans van Davelaar, weduwe van Tijs Rutgersz van Ginkel. Zij heeft dan al een zoon Jan Thijsz van Ginkel.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Evertje, gedoopt te Scherpenzeel op 21-5-1674.
2. Cnelis, gedoopt te Scherpenzeel op 11-11-1677.
3. Grietje, gedoopt te Scherpenzeel op 8-3-1680, getrouwd met Peter Aalbertsz.

In 1791 wordt bij de verkoop van Klein Oudenhorst (RAU nr. WO002a002, d. 16 nov 1791) als westelijke belending genoemd: "het huisje van de weduwe Sander Jacobsz Verbeek". En in de bewonerslijst van 1783 komt voor, vlak na de bewoner van klein Oudenhorst: "het huisje van Sander Verbeek, daghuurder". Sander is kennelijk een broer van Willem Jacobsz Verbeek op Egdome het Eerste. Op 18 augustus 1754 werd in Leersum het kind Maria gedoopt, dochter van Sander Japikse Verbeek en Stijntje Franssen Vliert. Op 1 december 1780 trouwden aldaar Jacob Breunisse van Essen en Maria Sanderse "Verbroek" en in 1812 blijkt Jacob van Essen, wagenmaker, eigenaar van dit huisje (huisnummer 139). Daarmee zijn wij weer thuis. Er is hier dus (kort ?) voor 1783 een huisje gebouwd voor Sander Verbeek. Mogelijk hebben de eigenaars van Egdome het Eerste het stukje land destijds zelf teruggekocht en heeft Willem er voor zijn broer een huisje op gebouwd.

Jacob van Essen woonde zelf in Scherpenzeel. Hij verhuurde het huisje aan Roelof Gerritsz van Egdome. Om te begrijpen waar die in de verschillende families "van Egdome" thuishoort, moeten wij even terug

naar Egdom bij 't Hek. Wij zagen daar dat Cornelis Roelen de zoon van Roelof Cornelisz van Egdom in 1725 vertrok naar Rumelaar, dat hij van zijn schoonvader had geërfd. In 1748 kocht hij Groot Bruinhorst van Elizabeth de Buining en haar echtgenoot en ging daar wonen.

Het gezin Cornelis Roelen

B-III. Cornelis Roelen, gedoopt te Scherpenzeel op 6-7-1690, zoon van Roelof Cornelisz van Egdom en Geertje Rijks van de Vliert, getrouwd te Woudenberg op 1-3-1716 met Evertje Helmerds van Overeem. Woont op Rumelaar (huisnummer 127), geërfd van zijn schoonvader (WO001a001, dd. 2-4-1725). Koopt Bruinhorst in 1748 (GAAmersfoort, RA148, 40ste penning, dd. 8 nov 1748).

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Helmer, overleden op Bruinhorst op 4-3-1775, waarschijnlijk ongehuwd: zijn broer Gerrit is universeel erfgenaam (Dorpsger 2347, dd. 24-3-1775).
2. Merritje, gedoopt te Woudenberg op 27-8-1724.
3. Gerrit, gedoopt te Woudenberg op 8-5-1729, **volgt B-IV.**

Het gezin Gerrit Cornelisz van de Bruinhorst

B-IV. Gerrit Cornelisz van de Bruinhorst, getrouwd te Woudenberg op 18-10-1761 met Adriaantje van Overeem, weduwe van Dirk Theunisz van de Wetering. Zij heeft dan twee kinderen, Theunis (1749) en Dirkie (1751) die bij Gerrit worden opgevoed. Hij erft o.a. de helft van Bruinhorst van zijn broer Helmer (1775). Bestemmen bij testament Bruinhorst aan Roelof en Jan, elk de helft, en de hofstede op Rumelaar aan Cornelis (Dorpsger 2357, dd. 1-9-1791). Boedelscheiding tussen Ariaantje Jans van Overeem en haar kinderen Roelof, Jan en Evertje is geregistreerd in Dorpsger 2349, dd. 17 feb 1801: Jan krijgt de Bruinhorst, Roelof 5 morgen in t Voorde en Jan Dirks van de Lagemaat de hofstede op Rumelaar. Ariaantje krijgt een jaarlijkse uitkering.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Cornelis, gedoopt te Woudenberg op 1-8-

1762, jong overleden.

2. Roelof, gedoopt te Woudenberg op 10-7-1763, **volgt B-V.**

3. Evertje, gedoopt te Woudenberg op 22-9-1765, overleden te Woudenberg op 22-8-1811 op t Eerste Broek, getrouwd te Woudenberg op 31-7-1791 (als Evertje Gerrits van Egdom) met Jan Dirksz van de Lagemaat.

4. Jan, gedoopt te Woudenberg op 10-5-1767, overleden te Woudenberg op 23-3-1821 op Bruinhorst, getrouwd te Leersum op 28-10-1798 (als Jan Gerritsz van Egdom) met Geertje Toondochter van Ginkel. Heet bij de doop van zijn oudste zoon Cornelis, in 1799 nog Jan Cornelisz van de Bruinhorst, daarna steeds "van Egdom".

5. Cornelia, gedoopt te Woudenberg op 5-8-1770.

6. Jannigje, gedoopt te Woudenberg op 28-3-1773.

7. Cornelis, gedoopt te Woudenberg op 23-4-1775.

Het gezin Roelof Gerritz van Egdom

B-V. Roelof Gerritsz van Egdom, getrouwd te Woudenberg op 24-12-1786 met Geertje Theunis van Langelaar. Pachter van het derde Broek tot 1808/12. Huurt daarna het Broekhuisje.

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. Teunis, gedoopt te Woudenberg op 6-5-1787.
2. Gerrit, gedoopt te Woudenberg op 1-6-1788. Zijn grootouders vermaken "het ongelukkige zontje van Roelof genaamd Gerrit" 400 gulden (testament van 1791, zie boven).
3. Ariaantje, gedoopt te Woudenberg op 24-10-1790.
4. Jan, gedoopt te Woudenberg op 25-11-1792, getrouwd met Wijntje van Schaik.
5. Ariaantje, gedoopt te Woudenberg op 22-2-1795.
6. Cornelia, gedoopt te Woudenberg op 1-10-1797.
7. Jannigje, gedoopt te Woudenberg op 19-1-1800.
8. Cornelis, gedoopt te Woudenberg op 4-7-1802.

Sloop van het Broekhuisje

Roelof van Egdome verkoopt het geërfde land in t Voorde op 1 juni 1807 (Dorpsger 2350). Hij staat in de belastinglijst van 1808 nog als bewoner van het derde Broek (huisnummer 151), op die van 1812 op huisnummer 139. Misschien heeft hij dit huisje het Broekhuisje genoemd. In het Bevolkingsregister van 1824 staat alweer een nieuwe huurder: Hendrik Breeschoten. Volgens het kadaster van 1832 is Hendrik van Essen eigenaar van het Broekhuisje (sectie D, nr 377).

Klein Egdome (bij Oudenhorst)

Theunis Jordensz

Cornelis Arrisz heeft kort na 1653 de kleine hofstede in het zuiden, bij Oudenhorst, verkocht mogelijk toen al met meer land dan de vijf morgen die daar onder Oudmunster bij behoorden, want later is hier sprake van een hofstede met 17 morgen lands. In het Oudschildgeldregister van 1686 staat als eigenaar van "de andere helft" van nr 110-b: Theunis Jordensz. Die Theunis Jordensz woonde op het Derde Broek. Daar wordt hij in de bewonerslijst van 1675⁷ vermeld. Waarschijnlijk woonde in 1675 hier op Klein Egdome "Aelt Gerritsz met sijn vrouw ende vier kinderen minderjarich, bouwman". In de periode 1683/91 trouwen namelijk vier dochters van ene Aalt "wonend op Egdome" en vanaf ongeveer 1688 woont Willem Jansz er die met één van die dochters getrouwd was. De eigendom was inmiddels geërfd door Jorden Theunisz op Ronselaar, de schoonzoon van Theunis Jordensz. Volgens het haardstedengeld van 1693 moesten Willem Jansz als gebruiker en Jorden Theunisz als eigenaar betalen voor twee haardsteden.

Willem Jansz wordt in 1696 het laatst genoemd. Daarna volgt als gebruiker Cornelis Jansz die wij verder niet met de familie kunnen verbinden en dan van ongeveer 1705 tot 1710 ene Sander Fransz. De eigendom is nu overgegaan op Jorden Jordensz op Ronselaar, een zoon van Jorden Theunisz,

Hendrik van Essen heeft het Broekhuisje in 1843 verkocht aan D. C. J. Harmsen, de grootgrondbezitter uit Amerongen, die veel land in deze omgeving had verworven. Het kadaster geeft aan dat het huisje daarna is gesloopt. In 1882 wordt de boomgaard die er dan staat (inmiddels kadastraal omgenummerd tot D 983) met de rest van Harmsens bezittingen, verkocht aan Mr. Herman Royaards van Scherpenzeel.

die er vòòr Sander Fransz kort zelf gewoond heeft. Omstreeks 1711 verschijnt een nieuwe eigenaar: Jacob Aartsz uit Nijkerk. Een eventuele verkoop door Jorden Theunisz of zijn kinderen aan Jacob Aartsz werd niet gevonden.

Het gezin Theunis Jordensz

E-I. *Theunis Jordensz (van 't Broek). Eigenaar van het derde Broek en van Klein Egdome. Koopt 1677 de hofstede in 't Voorde van Jan Cornelisz van Langelaar.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Gerrigje, getrouwd te Scherpenzeel op 4-11-1661 met Jorden Theunisz (van Ronselaar), zie F-I.*
2. *Fijtje, getrouwd te Scherpenzeel op 19-10-1662 met Peter Dirksz (Doornweerd).*

Het gezin Jorden Theunisz

F-I. *Jorden Theunisz (jongeman van Romselaar), getrouwd te Scherpenzeel op 4-11-1661 met Gerritje Theunis van 't Broek. Woont op Romselaar.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Teunis, gedoopt te Scherpenzeel op 13-7-1662 (op Romselaar).*
2. *Jannetje, gedoopt te Scherpenzeel op 25-6-1665 (op 't Broek), overleden te Scherpenzeel in 1719. Haar erfdeel is 1/3 in de helft van 't Broek (Dorpsger 2346, dd. 30-3-1719).*
3. *Marij, gedoopt te Scherpenzeel op 25-6-1665 (op 't Broek), jong overleden.*

4. *Jorden, gedoopt te Scherpenzeel op 29-12-1667 (op t Broek), volgt F-II.*

5. *Marijtje, gedoopt te Scherpenzeel op 10-4-1670 (op t Broek), ondertrouwd te Woudenberg op 22-6-1709 met Rijk Claasz jongeman van de Kleine Vliert.*

6. *Jacob, gedoopt te Scherpenzeel op 19-10-1673, jong overleden.*

Het gezin Jorden Jordensz

F-II. *Jorden Jordensz, getrouwd te Scherpenzeel op 22-8-1697 (ondertrouwd te Leusden op 30-7-1697) met Willemijntje Geurtsz Versteeg.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Teunis, gedoopt te Scherpenzeel op 10-10-1697 (op Ronselaar).*

2. *Hendrijntje, gedoopt te Scherpenzeel op 1-8-1700 (op Klein Egdum).*

3. *Geurt, gedoopt te Scherpenzeel op 24-9-1702 (op Klein Egdum).*

Het gezin Aalt Gerritsz

G-I. *Aalt Gerritsz, getrouwd met Jantje Morren. Bewoner van Klein Egdum in 1675.*

Uit dit huwelijk zijn geboren:

1. *Grietje, getrouwd te Scherpenzeel op 21-9-1684 (jongedochter wonende op Egdum met moeder Jantje Morren) met Willem Jansz.*

2. *Johanna, getrouwd te Scherpenzeel op 9-4-1683 (jongedochter van Egdum met zuster Grietje) met Jan Otten Wacker.*

3. *Aeltje, getrouwd te Amerongen op 15-3-1691 (jongedochter v Eyckdom) (ondertrouwd te Scherpenzeel op 21-2-1691) met Rijk Theunissen.*

In het Oudschildgeldregister van 1716 staan Jacob Aartsen onder Niekerk als eigenaar en Gerrit Thoonen als pachter. Gerrit en Reyertje Cornelis, zijn echtgenote, hebben in 1723 een te grote huurschuld en moeten al hun roerend goed afstaan aan Jacobje Ersten, weduwe van Jacob Aertsz (Dorpsger 2346, dd. 4 jan 1723). Die verhuuren daarna tot 1730 aan Willem Hermensz. Jacobje Ernstdr en haar kinderen verkopen Klein Egdum dan aan Hendrik Hendriksz (Dorpsger 2346, dd. 20 feb 1730). Deze draagt Klein Egdum in 1732 weer over aan

Erris Hendriksz (Dorpsger 2346, dd. 1 mei 1732).

Erris Hendriksz

Erris woont een aantal jaren zelf op Klein Egdum. Deze Erris had een merkwaardige levensloop. Hij trouwde al jong met Hendrikje Jans Methorst. Zij worden in 1721 al als echtpaar vermeld. Hij staat genoemd als Erris Hendriksz Verbrugge. Na een paar jaar op Klein Egdum te hebben gewoond vertrekt het echtpaar. In 1742 verhuurt Hendrikje Jans huisvrouw v Arris Hendriksz gewoond hebbend op Egdum de hofstede Egdum aan Hannes Jansz van Rossenberg en verkoopt hem het vee etc. (U190a001, dd. 11 oct 1742). Wat het echtpaar daarna gedaan heeft weten wij niet. In 1781 vinden wij hen als inwoner van Scherpenzeel¹⁷ en in 1788 (!) overlijden zij kort na elkaar in Culemborg, na meer dan 67 jaar huwelijks-trouw. Zij hebben geen kinderen en Hendrikje Jans heeft ook geen broers of zusters. Haar erfenis moet dan ook verdeeld worden tussen de erfgenamen van haar lang overleden ooms en tantes, wat wel enig gezoek oplevert (Recht. Arch. Scherpenzeel, dd. 15 juli 1788). Erris heeft zijn helft vermaakt aan Gerrit Jansz van Apeldoorn, die wij hieronder bespreken, maar in de helft die hij van zijn vrouw erft (zij sterft twee maanden voor hem), mogen ook de kinderen van zijn broer Willem Hendriksz Verbrugge meedelen. De gezamenlijke erfgenamen verkopen deze helft aan Gijsbert, zoon van Gerrit Jansz van Apeldoorn (Dorpsger 2346, dd. 20 oct 1790).

Het echtpaar Erris Hendriksz Verbrugge en Hendrikje Jans Methorst

H-I. Erris Hendriksz Verbrugge, overleden te Culemborg op 17-5-1788, mogelijk gedoopt te Woudenberg op 28-9-1693 zoon van Hendrik Hendriksz en Metje Ariens van Ekeris, getrouwd met Hendrikje Jans Methorst, overleden te Culemborg op 5-3-1788, gedoopt te Renswoude op 24-3-1700 dochter van Jan Roelofsz Methorst en Fytje Luberts.

Gerrit Swart

In het Oudschildgeldregister van 1745 wordt Gerrit Swart genoemd als bewoner van Klein Egdome, blijkbaar een huurder na Hannes Rossenberg. Gerrit Swart komt echter in de bewonerslijst 1748 weer niet voor. Kortom, het verhuren van Klein Egdome slaagt niet erg goed. Korte tijd later komt Gerrit Jansz van Apeldoorn er als huurder op te wonen, getrouwd met een dochter van Wulphert Jansz van Overeem en Reijertje Roelofs Methorst en dus een aangetrouwde neef van de eigenaren.

Gerrit Jansz van Apeldoorn

Gerrit Jansz van Apeldoorn had eerst gewoond op de boerderij Rumelaar onder Maarsbergen, eigendom van zijn schoonouders. Op een gegeven moment, mogelijk na overlijden van Gerrits eerste vrouw, wordt deze Maarsbergse boerderij overgenomen door zijn zwager Teunis Dirksz van de Wetering en Gerrit verhuist naar Klein Egdome. Daar worden dan nog negen kinderen geboren zodat Gerrit in totaal 15 kinderen gehad heeft, maar velen sterven op jonge leeftijd. In de lijst van 1783¹³ staat hij met een gezin van acht personen waarvan één onder de tien jaar. Na het overlijden van Erris Verbrugge erft hij diens helft van de boerderij. In 1789 verkopen de gezamenlijke erfgenamen de andere helft "door Gerrit Jansen van Apeldoorn gehuurd" aan zijn zoon Gijsbert, meerderjarig jongeman. Gijsbert sterft echter op 20 augustus 1793 "op Klein Egdome". Zijn nalatenschap bestaande in de helft van "een huizinge, berge, schuurtje en verder getimmer, met ruim 22 morgen lands zoo bouw-, wey- als plaggevelden" wordt door de schout voor de successie belasting geschat op 450 gulden (Dorpsger 2348, dd. 15-01-1794). Vader erft dit. In 1798 verkopen Willem, Wulphert en Willemijntje Klein Egdome met ruim 15 morgen "dus uytgesondert een schaapshok met omtrent drie en een halve morgen land hetwelk aan Wulpher van Apeldoorn is competerende" aan Monsieur Hendrik Druif (Dorpsger 2348, dd. 19 feb 1798). Dat was dus onmiddellijk na de dood van hun vader. Hendrik Druif was een wel-

gestelde Scherpenzeler die dit bedrijf als geldbelegging kocht. In de bewonerslijst van 1805¹⁶ komt Willem van Apeldoorn nog voor, dus waarschijnlijk heeft hij eerst de hofstede van Hendrik Druif gehuurd.

Het gezin Gerrit Jansz van Apeldoorn

J-I. *Gerrit Jansz van Apeldoorn, gedoopt te Woudenberg op 23-08-1711, zoon van Jan Willemsz van Apeldoorn en Hendrikje Hendriks van Nieuwenhuizen, begraven te Woudenberg op 12-2-1798, voor de eerste keer getrouwd te Woudenberg op 23-10-1735 met Gysbertje Wulpherts Overeem, dochter van Wulphert Jansz van Overeem en Reijertje Roelofs Methorst, voor de tweede keer getrouwd te Woudenberg op 6-8-1758 met Hanna Gysberts van de Lagemaat, gedoopt te Woudenberg op 17-4-1735, begraven te Woudenberg op 15-11-1787, dochter van Gijsbert Barten van de Lagemaat en Maria (Willems ?).*

Uit het eerste huwelijk zijn geboren:

1. *Wulfer, gedoopt te Woudenberg op 3-2-1737.*
2. *Jan, gedoopt te Woudenberg op 25-1-1739, jong overleden.*
3. *Rijertje, gedoopt te Woudenberg op 18-3-1742, doopget. 1761 bij zus Gijsbertje.*
4. *Jan, gedoopt te Woudenberg op 24-1-1748.*
5. *Roelof, gedoopt te Woudenberg op 21-7-1748.*
6. *Hendrik, gedoopt te Woudenberg op 7-11-1751.*

Uit het tweede huwelijk zijn geboren:

7. *Hendrik, gedoopt te Woudenberg op 16-4-1759, jong overleden.*
8. *Gijsbert, gedoopt te Woudenberg op 27-4-1760, begraven te Woudenberg op 24-8-1793, ongehuwd.*
9. *Gijsbertie, gedoopt te Woudenberg op 16-8-1761.*
10. *Willem, gedoopt te Woudenberg op 26-12-1763, voor de eerste keer getrouwd met Cornelia Rosant, getrouwd voor de 2e keer te Woudenberg op 1-6-1800 met Maria Gijsberts van de Lagemaat, weduwe Hendrik Hannesz van Nieuwenhuizen.*
11. *Hendrik, gedoopt te Woudenberg op 26-8-1764.*

12. *Marritje, gedoopt te Woudenberg op 20-4-1766, overleden te Leusden in 1792, getrouwd te Leusden op 20-11-1791 (ondertrouwd in Woudenberg op 28-10-1791) met Gerrit Willemsz Verbeek.*

13. *Hendrijntje, gedoopt te Woudenberg op 9-10-1768.*

14. *Willempje, gedoopt te Woudenberg op 1-4-1770, getrouwd te Woudenberg op 1-4-1793 met Teunis Willemsz van Kooten.*

15. *Jan, gedoopt te Woudenberg op 30-8-1772.*

Mr. Herman Royaards

Hendrik Druif verkoopt Klein Egdomeer weer in 1807 (Dorpsger. 2350, dd. 15 jan 1807) aan Erris van Egdomeer. In 1812 wordt deze Erris van Egdomeer genoemd als eigenaar en ook als bewoner van dit huis dat nu nummer 146 draagt. Bij notaris Schijvliet te Amersfoort (AT057, dd. 12-03-1816) vinden wij tenslotte wie deze Erris was, want dan verkoopt Arris Jans van Egdomeer het bedrijf aan Johann W. Gülcher. Volgens het bevolkingsregister van 1824 woont op dit adres nog Erris Jans van Egdomeer, 73 jaar oud, met Jannetje van Sniddelaar.

Dit is dus Erris, gedoopt te Woudenberg op 17-1-1751, zoon van Jan Jan Rijksz van Egdomeer (C-II, zie Egdomeer het Eerste), die teruggekeerd is in de oude buurt.

Gülcher kocht veel land hier, waaronder in 1812 Lambalgen. Al zijn bezit kwam in 1843 in handen van D. C. J. Harmsen en van hem in 1882 aan Mr. Herman Royaards (zie over deze overgangen de Beaufort, pag. 80). In 1885 werd het onteigend en verkocht aan de Staatsspoorwegen. Een deel van het perceel bleef als weiland, kadaster D 1175, eigendom van Royaards.

Nieuw Apeldoorn

Bij het "schaapshok met drie halve morgen" dat eigendom bleef van Wulphert van Apeldoorn is tussen 1798 en 1803 een huisje gebouwd, want op 4 januari 1803 werd een huis met 3 morgen "genaamd Nieuw Apeldoorn" zijnde een deel van Klein Egdomeer door een Roelof van Ginkel verkocht aan Paulus Petersz van Broekhuizen (Dorpsger 2350, geregistr. 6 juli 1804). Een verkoop of een eventuele relatie van Wulphert van Apeldoorn en Roelof van Ginkel werd niet gevonden. Peter Paulusz had eerst Klein Oudenhorst gepacht maar

ging nu in zijn eigen huis wonen. Dit huisje tegenover Oudenhorst was in 1832 nog eigendom van Jacobje van Bennekom, weduwe Paulus Petersz (Kadaster nr D 389). Bij haar wonen zoon Peter van Broekhuizen met zijn vrouw Joosje Hannes van Bulken. Kort daarna verkoopt zij het perceel aan Johann N. Gülcher. D.C.J. Harmsen wordt weer eigenaar in 1843. In 1857 wordt het huisje gesloopt.

Noten

1.RAU, Arch. Oudmunster, nr 1410. Een bundel van 25 charters, 1373-1800. Het oudste charter dateert van 24-10-1373.

2.J. Kroes, Onvolledige opstrek op de Nederlandse zandgronden, Utrecht 1991.

3.Rekeningen van St. Pieter, RAU, Arch St. Pieter, 165-1.

4.Het oudschildgeldregister van 1536 is te vinden in RAU, arch. Staten-landsh. tijd nr 396. Het origineel uit 1599 is niet bewaard, maar deze inschrijvingen zijn overgenomen in de latere leggers. De registers van 1686 en 1696 bevinden zich in het part. arch. Gerestein. Die uit 1706, 1716, 1719, 1725, 1735, 1745 en 1775 in OAW, nrs 50 en 51 (nieuw GW 91/97).

5.RAU, Topografische Atlas nr Oudmunster 933.

6.Quotisatie en consumptiegeld 1614, origineel in part. arch. Geerestein. Gepubliceerd in "Historische toegangen van de Gelderse Vallei", deel 10 (Bureau voor familie-Historie, Woudenberg, 1990).

7.Huisgezinnen Woudenberg en Geerestein 1675, origineel in RAU, arch. Staten 543, fol. 111 e.v.. Gepubliceerd als boven, deel 11.

8.Enkel Huisgeld gerecht Woudenberg, origineel in OAW, oud nr 52 (nieuw GW 98).

9.Haardstedengeld gerecht Woudenberg 1693, origineel in OAW, oud nr 53 (nieuw GW 99). Gepubliceerd als boven, deel 12.

10.Notariële archieven zijn aangegeven met de gebruikelijke inventarisnummers. De "AT" nummers bevinden zich in het gemeentearchief Amersfoort, de andere in het RAU. AT042 is not. A. Voskuijl te Amersfoort, AT057 is not. Joh. Schijvliet te Amersfoort, LE001 is not. J. v.d. Hengel te Leusden, WO001 is not. Arn v Geijtenbeek te Woudenberg, WO002 is zijn neef not. Arn v Geijtenbeek, U190 is not. Matthys Lagerwey te Utrecht

11.Particulier archief van Egdome. De uittreksels uit de acten van 1656 en ook van 1749, 1750 en 1795 zijn overgenomen uit: Vertaling en beschrijving van oude acten uit Woudenberg en Scherpenzeel door H. Schipper, hoofd der O.L. School aan de Holevoet te Woudenberg (1900). De uittreksels zijn ter beschikking gesteld door een

kleindochter van de schrijver, mevr. dr. J.A. Geldof.

12.Huisgezinnen onder Woudenberg 1748. Origineel (klad) in OAW, oud kl-8 (nieuw GW 75), gepubliceerd als boven, deel 8.

13.Huisgezinnen onder Woudenberg 1783. Kopie in RAU, Dorpsgerecht 2347, dd. 15 juli 1783.

14.Inkwartieringslijst 1811, OAW, oud nr 27 (nieuw GW52).

15.Zetting in de belasting van drie miljoen gulden 1808, OAW, oud nr 65 (nieuw GW 223).

16.Zetting op het middel van de consumtie, 1805. OAW, oud 61 (nieuw GW 189).

17.Rechterlijk archief Scherpenzeel, als belendend in en koopacte dd. 19 maart 1781.

RAU = Rijksarchief provincie Utrecht.

OAW = Oud archief gemeente Woudenberg.

Oudmunster:

De stad Utrecht telde in de late middeleeuwen vijf kloostergemeenschappen (Kapitels). Eén daarvan droeg de naam van Oudmunster, reeds gesticht ten tijde van Willibrord, die leefde van 658 - 739. Deze kloostergemeenschappen waren machtig. Ten eerste genoten ze een groot aanzien omdat ze vaak werden gevormd door meest vooraanstaande geestelijken en daarnaast bezaten ze vele goederen, o.a. boerderijen en landerijen, zoals het goed Egdome.

Dorpsger:

Waar het woord "dorpsger." staat vermeld betekent dit een verwijzing naar het archief van het plaatselijk bestuur van vòòr 1812.

*Een blik in het bedrijfsgedeelte van de boerderij Groot Egdome, Lambalgseweg 18.
Foto uit 1930.*

Foto's uit 1982 van de boerderij Egdome het Eerste (Klein Egdome) van de familie K. van Laar, Lambalgseweg 13.

De Klapperman

Uitgave van de Stichting Oud Woudenberg.

Redactie

Werkgroep Publiciteit. Coördinator: G.D. Marringa, Tromplaan 15, 3931 AG Woudenberg, tel. (03498) 62328.

Abonnement

De Klapperman wordt aan donateurs van de stichting gratis toegezonden. Losse nummers zijn verkrijgbaar op de Oudheidkamer en bij de plaatselijke boekhandel.

Secretariaat stichting

Adres: Postbus 2, 3930 EA Woudenberg.

Bij de omslag:

Boerderij Groot Egdome uit 1658

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is zonder toestemming van de uitgeefster niet toegestaan.

ISSN: 0928-6152

Inhoud

- Het goed Egdome
De tekst is van ir. W.H.M. Nieuwenhuis wonende te Amstelveen.

Medewerking verleend door:

- J.H. van Dijk, destijds wonende te Woudenberg, later te Soest (overleden).
- J.W. van Maren te Coevorden.
- H. Schipper, destijds wonende te Woudenberg (overleden),
- Th. van Straalen te Woudenberg.
- C. Wolswinkel te Woudenberg.

Foto's:

De geplaatste foto's en tekeningen komen uit het familie-archief van Van Egdome.

De tekeningen op de pagina's 286 en 287 van de boerderij Groot Egdome uit 1658 zijn afkomstig uit het archief van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg te Zeist (getekend door A. Hazelaar in 1958).

Behoort bij Mededelingenblad nr. 44.